

MESA JE V IZOBILJU, so rekli prekupci, čim je predsednik Truman izjavil, da kontrole nad mesnimi cenami ne more več vzdrževati.

Bevinova vnanja politika deležna mnogo kritike

Kongres angleških delavskih unij v vprašanju dosedanje taktike delavske vlade razdvojen; resolucija proti nji dobila velika glasov

Kongres angleških delavskih unij (British Trades Union Congress), ki se je vršil koncem oktobra v Brightonu, se je — samo po sebi umevno — največ pečal za uspehi in neuspehi delavske vlade, in z vnanjo politiko, ki jo vodi Ernest Bevin.

Opozicija bila zelo glasna. Kritiki so vladno politiko ostro prijemali posebno glede Španije in Nemčije in v njenih odnosih z Rusijo, Zedinjenimi državami in Grčijo.

Nezaupečna odklonjena. Predložili so resolucijo s katero bi delavski kongres izrazil svoje nezadovoljstvo z dosedanjim delom delavske vlade v mednarodnih odnosih. Ako bi bila sprejeta, bi to v bistvu pomenilo nezaupečno, česar pa še ni pričakovati, ker to bi bil udarec ne samo za Attleejev kabinet temveč za vso delavsko stranko v Angliji. Zato so proti resoluciji glasovali tudi mnogi taki delegati, ki jim dosedanje delo njihove vlade ni všeč, a ji hočejo dati priložnost zmote popraviti.

Vzlic temu pa je bil Bevin in drugi člani vlade nad rezultatom presenečeni. Pač niso pričakovali, da toliko organizirane delavstva v Angliji ne odobrava njihove taktike v mednarodni politiki in zahtevajo spremembo takoj. V zvezi angleških unij glasujejo delegati na kongresu na podlagi števila članov, ki ga zastopajo. Tako je resolucija, ki graja vlado, bila odklonjena s 3.557.000 glasovi, zanjo pa jih je bilo oddanih 2.444.000. Na podlagi tega je okrog 40 odstotkov strokovno organiziranih delavcev v Angliji z dosedanjim taktiko vlade povsem nezadovoljni.

Churchill zadovoljen. Iste dni je govoril na shodih in tudi v parlamentu vodja opozicije Winston Churchill, ki načeljuje torijski stranki. Dasi je izrekel proti vladi veliko kritike, je pa posebno pohvalil njeno vnanjo politiko in s tem seveda ministra Bevina, ki jo vodi.

Torej če so zadovoljni s tako taktiko toriji, je naravno, da delavstvu ne more biti všeč. Bevin in Attlee pa sta iz razprav in glasovanja na kongresu angleških unij spoznala, da jima bo treba voditi bolj delavsko politiko kakor sta jo doslej, ako nočeta proti sebi izzvati med članstvom unij še več opozicije.

Vprašanje Španije. Dasi je Bevin pričakoval kritike proti svoji politiki največ glede Španije, vendar ni mislil, da bo baš to vprašanje izzvalo toliko opozicije. Jasno je, da bi angleška in ameriška vlada fašizem v Španiji lahko že vrgele, pa je odpor proti temu med konservativci v demokratičnih deželah tolikšen, da se proti Francu le govori, ob enem pa so nekateri zavezniške vlade z njim v boljših diplomatskih in ekonomskih stikih kot pa n. pr. z Rusijo in ostalim takozvanim slovenskim blokom.

Tudi na sedanjem zborovanju združenih narodov v New Yorku so nekateri vlade zopet prinesle v ospredje zahtevo, da se fašizem v Španiji odpravi in se ji da priliko za zgraditev demokratične vlade. Ni pa pričakovati (Konec na 5. strani.)

ZBOROVANJE ZASTOPNIKOV ZDRUŽENIH NARODOV IN VPRAŠANJA PRED NJIMI

Poskus z novo ligo narodov (sedaj organizacija združenih narodov) je še vedno daleč od uspeha. Mnogi državniki imajo res voljo preurediti svet na temelju vzajemnosti, toda vzrokov; ki jih avirajo v teh naporih, je v izobilju.

Prvič sta tu dva različna sistema, ki trkata drug ob drugega. To je en vzrok čemu toliko napetosti med zapadom in vzhodom. Drugi je, ker se ameriška in angleška vlada obnašata — hote ali nehote — kot da njima pripada glavna in odločujoča beseda povsod na svetu. Sovjetska vlada pa bi rada, da bi bil njen vpliv enak njenemu in s tem tudi njena veljava. Zato iz sovjetskih krogov prihajajo očitki, da Zed. države streme zavladati nad vsem svetom, kakor je prej poskušala Nemčija, in Američani ter Angleži pa isto očitajo Rusom.

Potem so tu imperialistične ambicije, pa ako še tako zatrujejo, da jih nimajo več.

Vijayala Pandit, zastopnica Indije na sedanji konferenci združenih narodov, je dne 25. oktobra imela sijajen govor proti imperializmu, v katerem je rekla med drugim, da je to najhujše zlo, pa bilo kjerkoli na svetu se ga izvaja. In zastopniki Indije pač vedo iz izkušnje, kajti imperializem tlači njihovo deželo toliko kot katerikoli drugo. Ko je govornica končala, ji je ploskala delegacija 51 dežel in zastopnik Anglije, Philip Noel-Baker pa ji je čestital ter segel v roko. Pač značilno, kajti bili so časi, ko bi od Angleža kaj takega težko pričakovali in od torijev pa sploh ne.

Govoriti o imperializmu na takih zborovanjih je pač učinkovitejšee kot kje na kakem shodu ali v parlamentu kake posamezne dežele. Toda predno bo imperializem odpravljen, bo vzelo še dolgo. Sedaj ga imperialistične dežele šele "poboljšujejo".

Zborovalci imajo pred sabo poleg pritožb nešteto drugih vprašanj — med njimi tudi kaj storiti s Francovo Španijo — oziroma s Francovim fašizmom v Španiji. Tu bo še precej intrigriranja. A najtežji problem pa je bodočnost Nemčije, ker si radi nje vodilne štiri sile niso edine. Ako rešijo to vprašanje vzajemno, jim bo tudi vse drugo delo lažje.

Socialisti in komunisti v Italiji sklenili delati skupno za svoj program

Nedelja 27. oktobra je bila za Italijo zgodovinski dan. Kajti socialisti in komunisti so se po dolgih pogajanjih sporazumeli, da bodo delali za skupen program odslej enotno in dobrobit Italije ter za vzajemnost med narodi.

Iz poročila United Press iz Rima posnemamo o tem sporazumu, da sta obe stranki sklenile pozabiti na prošle nespornizume med sabo in v bodoče skupno delovati, da dobite vlado Italije in uvedeta socializem v njo. Volitve v novi parlament se bodo vršile spomladi in ako dobita večino, dobi Italija popolnoma socialistično-komunistično vlado.

Socialistični vodja Pietro Nenni, ki je v sedanji vladi minister vnanjih zadev, je že leta deloval za zblizanje s komunisti. On je šel celo dalj in bil za direktno združenje obeh strank.

Nasprotno socialistično strujo je vodil Giuseppe Saragat. On je bil za popoln prelom s komunisti. Pozneje je v tem na predik delavstva popustil in posledica je omenjeni kompromis.

Nebrzdana požrešnost po dobičkarstvu

Večinoma govorniki na njenih konvencijah udrihajo po "rdeči" nevarnosti. Ampak ta njen novi predsednik je bil saj v tem slučaju izjema.

Oblačilna industrija je še tudi iz reda, dasi je blaga v skladiščih v izobilju in na bombažnem trgu so prišli špekulanti v krizo. Boje se ogromnih izgub, ako vržejo nakupične zaloge na trg. Nagromadile so se jim, ker niso hoteli dati stvari na prodaj dokler je vlada cene regulirala — češ, enkrat bo kontrola le šla, pa bodo potem cene toliko višje!

Ampak proti kartelom ni protestov, razen kaj malega, kot zadnjič, ko ni bilo mesa in potem, ko se je "nadstropno" podražilo.

Še en problem za to deželo: širjenje spolnih bolezni

Walter Winchell je prošle nedelje skušal dramatizirati sedaj še malo oglašano socialno nevarnost, namreč naglo širjenje spolnih bolezni. V New Yorku so v prvi polovici tega leta narasle 29 odstotkov. Omenil je, da je 'o zlo enako veliko tudi v manjših mestih — sploh v velikih in malih širom dežele. Opozarjal je javnost, da je to problem, proti kateremu je treba kaj storiti, ako hočemo dobro ljudstvu in deželi.

Neki velik čikaški dnevnik, v katerem je argumentiral, da je škodljivo, ker se še vedno smatra, da so spolne bolezni nekaj, o čemer se ne sme govoriti. Opozarjal je posebno cerkvene kroge in liste, ker ta problem ali ignorirajo, ali pa ga omenjajo kot zlo, o katerem je boljše, da se nič ne reče.

Širjenje spolnih bolezni celo sedaj, ko je vojne konec, poraja drugo vprašanje: Kaj se je zgodilo z moralnostjo našega ljudstva? Nekaj je narobe, in to sedaj ugibajo največ med štirimi s'tenami. Veseljačenje, ponočevanje, "nočni klubi", avtomobili, ceneni hoteli, kamor zahajajo mladi in tudi starejši ljudje po spolno naslado — filmi, vse to po svoje pomaga, da se je to napol bordelsko življenje toliko razpaslo.

Tudi po raznih "tavernah" se ponujajo "punce", poleg pa je po mestu polno bordelov, pa če so jih mestni očetje še tako prepovedali in "odpravili".

Winchell je ta problem imenoval za "great danger" in to tudi je. A izgleda, da si avtoritete ne morejo pomagati. Obstajajo sicer posebni zavodi za zdravljenje spolno bolnih, a mnogi si dolgo ne upajo k zdravnikom in s tem postaja stvar še hujska. Mnogi menijo, da bi v tem oziru lahko cerkve pomagale z vzgojo, pa jih ne mika v cerkvah naravnost govoriti o takih stvareh.

Negotovost v Julijski krajini

Bilo je poročano, da se je nedavno mudil po vojaških opravkih na Primorskem ameriški vrhovni poveljnik gen. Eisenhower. Vsi njegovi obiski so bili izvršeni tajno in med ljudmi je šla govornica, da se gre morda za vojaška ojačenja, dokler tržaško vprašanje ne bo povsem rešeno.

Giacomo Matteotti ni pozabljen

Pred 22. leti je dal Mussolini zavratno umoriti velikega socialističnega voditelja Giacomo Matteottija. Osem fašistov, ki so sodelovali pri umoru, gre prihodnjega 11. decembra pred sodišče. Ampak glavni krivci so že dobili zaslužen kazni, njim na čelu nekaj "nesmrtni" duče.

sedujočih v korist delavcev in ene reforme.

8. Uvedba vnanje politike miru na temelju kolektivne zaščite in varnosti.

Reči, ki si jih večini dobil za nikel, n. pr. hamburger sandvič in hrenovke, so sedaj dajm, kvoder in več. Mleko v restavracijah je še enkrat dražje kot pa je bilo pred vojno. A najhujše je, ker navijanju cen ne bo še konca. In čim delavci dobe nekaj povišanja, že morajo plačati za vsako stvar več kot pa znaša približek k njihovim mezd.

Predsednik Truman se je sicer trudil živilski trg in mezde stabilizirati, ampak uredba, ki jo naši politiki označujejo za "free enterprise", je taka, da je to v nji nemogoče.

Zato nihče ne ve, kaj nam prinese čez šest mesecev ali dva in niti ne, kolikšen bo prihodnji polom in kdaj pride.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Edvard Kardelj je v posebni izjavi na naslov Vatikana vprašal papeža Pija XII., čemu ni med minulo svetovno vojno rajše izobčil iz katoliške cerkve nacije, ki so lomastili po njim nasprotnim duhovnikom in jih precej tudi pokončali; in to brez vsake obravnave. Niti ni papež ničesar storil proti Mussoliniju, ki je tudi udaril po socialno mislečih, demokratično delujočih duhovnikih. Pij XII. je udaril s taktiko izobčenja iz cerkve šele v Jugoslaviji, zato ker je sodišče v Zagrebu obsodilo nadškofa Stepinaca na 16 let zaporne kazni ob trdem prisilnem delu. Sodniki so navzočim tujim častnikarjem rekli, da lahko obtžilni material proti nadškofu sami pregledajo, da ne bo med njimi nobenega dvoma. Seveda se te prilike niso poslužili, ker bi se v državah zapadne demokracije ne dobilo nobenega velikega časopisa, ki bi hotel priznati, da tudi nadškof lahko greši in da je tudi on lahko izdajalec, spletkar in sovražnik naroda.

Izobčenje iz cerkve je za vernika največja in tudi najstrašnejša, najsmotnejša kazn. Ne sicer več toliko v dandanašnji "prosvitljeni" dobi, a bila je v prošlosti. Te kazni rimsko-katoliške cerkve so različne. Lahko pomeni odpoved maš, zakramentov, zaprtje cerkva, dokler se grešniki ne spreobrnejo. V slučaju Jugoslavije je papež nedavno kaznoval z odvzemom zakramentov-ter cerkvenih pravic vsem tistim, ki so imeli kaj odgovorne opravka v obravnavi in obsodbi proti nadškofu Stepinacu. Ker so sodniki, ki so ga poslali v zapor, in državni tožilci ter večina tistih, ki je pričala proti njemu, katoliške vere, je kazen po starem papežkem pravu res grozovita, ako namreč verjameš, da greš po smrti ali v nebesa, ali pa za kakih dvajset let najrjvo v yice, da si dušo očistiš ali pa naravnost v večni ogenj, "kjer je jok in škripanje z zobmi". Upajmo, da je v Jugoslaviji čedalje manj toliko nevednih, ki bi še verjeli v take kazni. Saj na duhovnikih vidi-vo, da se jih oni sami nič ne boje, ker vedo, da biblijskega pe-

kla ni in da ga ljudem slikajo le za strašilo.

Očitki o "dolarski diplomaciji" ki so bili naši vladi zalučevani na mirovni konferenci v Parizu, so dobili odmev. Ze pred letom je bilo objubljeno ameriško posojilo Poljski, sedaj odpovedano, češ, da se ne ravna po objubah demokratiziranja svojega vladnega sistema. Nedavno je doletela enaka kazen Čehoslovaško, ki pa je nato dobila precej milijonov kredita v Braziliji. Minister vnanjih zadev Jan Masaryk je nato argumentiral, da če je katera dežela na svetu demokratična, je to njegova. In pa da želi doživeti dan, ko bo lahko nemoteno potoval iz ene v drugo deželo in ko bodo brez mrznje živele druga tik druge. Jan je sin očeta čehoslovske republike, ki je nastala v borbi naroda po prvi svetovni vojni. Je eden izmed prvotnih državljanov sedanjih dni. Njegova mati je bila Američanka in že iz teh najbolj družinskih vezi je navezan tudi na Zed. države, ki so mu nad vse drage. Saj je v njih preživel veliko svojih dni. Seveda, sedaj so v Pragi in v Bratislavi tudi komunisti zastopani v vladi in Čehoslovaška je s Sovjetsko unijo v tesnih odnosih, čeprav morda niso med njima vsi od kraja iskreni... Kajti Čehoslovaška je bila — kakor n. pr. stara Slovenija, pod zapadnim vplivom in z Rusijo pa je vezal v prošlosti le panslavizem. A sedaj so med njima i drugi stiki, ki postajajo močnejši, ne rahlejši.

VELIKA DRAGINJA DELA TEŽAVE TUDI NAŠEMU "PROLETARCU"

Iz tiskarne smo nedavno prejeli pismo, v katerem na obveščja, da je morala vsled splošne draginje cena za tiskanje "Proletarca" zopet zvišati. O tem smo poročali na tem mestu že v eni prejšnjih števil. Ta nova podražitev okrog \$36 tedensko, je za nas zelo težko breme. Tiskarna nam sicer pojasnjuje, da je bila v to primorana, ker so se vse tiskarske potrebščine zelo podražile in plače tiskarjev so bile zvišane. Sedaj je njihna unija vprašala za novo zvišanje plač.

Tolikšnih cen nismo plačevali niti v prvi vojni, ne med minulo vojno, ampak ne izgleda, da bodo šle kdaj navzdol — saj ne že v doledni dobi.

Še celo bogataška čikaška Tribuna jamra v uvodniku, da jo sedaj stane tona papirja \$85 ali dvakrat toliko kot pred dobrimi desetimi leti. In ona ima svoje papirnice.

Mnogi listi so zvišali cene oglasov, skoro vsi angleški listi pa tudi naročnino — mnogi in zadnjih štirih letih več kot 100 odstotkov.

Potrebno je, da čitatelje o takih stvareh večkrat obvestimo, ker list je njihov in oni ga vzdržujejo. Kako bomo zmagovali te višje stroške, je vprašanje. Sicer to ni prvič, ko smo imeli pri listu težave in krize. Tudi leta 1919, pokončani vojni, smo imeli problem vsled naglega naraščanja cene v tiskarni — in pa seveda v krizi, dasi nas je takrat tisk stal znatno manj.

Največ bi pomagalo, ako bi dobili več novih naročnikov in treba se bo bolj potruditi pri zbiranju v tiskovni sklad. Oglasi, ki jih objavljamo minule tedne, so nam tudi precej pomagali.

Zanašamo se, da bomo s skupnimi močmi poskrbeli, da list ne zagazi v dolg in s tem v nevarnost obstoja, kajti našemu delavstvu je potreben kakor je bil. Zato ga moramo obvarovati.

CATALOG
OF OUR ENGLISH BOOKS
ON PAGE FIVE
OF THIS ISSUE

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zeitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Volilna borba, ki ne obeta za ljudstvo nikakršnih pridobitev

Med demokrati in republikanci je boj za mandate. Treba je izvoliti vse poslance v nižjo zbornico in polovico v senat. V nekaterih državah imajo tudi volitve za guvernerja in v razne druge urade.

Kandidati se obmetavajo v listih in v radiu, na shodih in s pamfleti in ako bi prišel med nas kak tujec z daljnega planeta, bi si predstavljal, da se borimo za kaj dobrega. Ampak ves ta boj je v resnici — z malimi izjemami, samo za službe. Načelnosti v njemu ni. Kajti poslanci obeh strank so v minulem kongresu nastopali skupno posebno kadar se je šlo za najbolj reakcionarne predloge, za pobijanje kontrole nad cenami, za stanovanski in razne druge probleme. Se celo predsednik Truman — konservativen kot je, ni mogel dobiti podpore za svoje načrte, dasi je imela njegova stranka večino v obeh zbornicah. Toda demokrati so rajše glasovali skupno z republikanci, ker oboji so za en isti ekonomski sistem, za svetost privatne svojine in za neomejeno profitarstvo.

V kampanji so skozi ves čas tega batiranja mnogi prerokovali, da bo 5. novembra dobila večino v kongresu republikanska stranka. V resnici jo je imela tudi sedaj, ker so z njo glasovali i demokrati poslanci, posebno skoro do slednjega iz južnih držav.

Agitatorji sicer pripovedujejo, da bo slabo, če dobe republikanci večino, ker nas bodo obložili z inflacijo, vnanjo politiko bodo zavozili in sklepali bodo unijam sovražne zakone.

Resnica je — ako bi hoteli volilci resnico razumeti, da je vnanja politika Trumanove administracije republikanski stranki popolnoma po volji. Dva izmed vodilnih delegatov na mirovni konferenci in na konferenci združenih narodov sta republikanec in obe stranki sta predvsem za preprečenje "komunizma" po svetu. V ta namen se prepehavam v diplomaciji s Sovjetsko unijo in oboževanje je znova v teku. Torej dočim sedaj pomaga republikanska stranka demokratski, bo v bodoče slednja kooperirala s prvo v vsem, kar bi moglo služiti reakciji in jo utrjevati.

Zed. države so edina dežela, ki so brez socialno ali socialistično usmerjene stranke. Tako imamo samo kapitalistično stranko dveh imen. Socialistično — ki je do prve svetovne vojne sijajno napredovala, je reakcija demokratske-republikanske stranke ubila v vojni historiji in potem so njeni ostanki shirali v bojih s komunisti in notranjih trenjih. Sicer se obstoji, a je brez sredstev in brez take organizacije, kakršna ji bi bila potrebna, ako bi hotela posezati v volilno borbo. V teh volitvah je skušala posesti v kampanjo posebno v New Yorku, pa so njeni republikanski ter demokratski nasprotniki vložili proti nji ugovor, češ, da so njene nominacijske peticije nepravilne. Enak ugovor so naperili proti komunistični, trokiistični in eselpistični stranki. Komunisti so svoje kandidate že prej umaknili z liste, razen enega ali dveh, in indorsirali kandidate demokratske stranke. V New Yorku sta še dve drugi stranki — Labor Party ter Liberal Party, ki obe agitirata za kandidate demokratske stranke. V Minneapolisu so pred leti imeli farmarsko-delavsko stranko, v Wisconsinu progresivno in imeli smo močne postojanke socialistične stranke v Wisconsinu, Penni, New Yorku, Connecticutu, v Montani, v Minnesoti in drugje.

Sedaj je vse to moralo pod silo kapitalističnih političnih mašin in vsled oportunitizma ameriških liberalcev in radikalcev (takozvanih) s površja in njihni ostanki se skušajo pririniti do skledne bodisi na demokratskem ali pa republikanskem tiketu.

Prihodnje leto — ko se novi kongres snide, bo ljudstvo doživelo nova razočaranja. Kajti pripravljajo se zakoni proti unijam, proti stavkam, proti "komunizmu" in sploh že sedaj divja silovita propaganda proti vsakemu in vsemu, kar je naprednega. Kajti ameriški kapitalizem s svojimi reakcionarnimi politiki čuti, da četudi sedaj nima proti sebi nobene organizirane, socialistično orientirane opozicije, razmere nastajajo, ki jo bodo vzklikile iz tal. In to bi radi preprečili.

Liberalci pa se boje, da ako se bo to hujskanje proti "rdečkarstvu", "sopotnikom" in liberalcem nadaljevalo, morda nastane s pomočjo časopisja in radia histerija reakcije tolikšna, da do bimo fašizem. Posebno kadar nastane nova depresija, bodo nastala tla godna zanj. In fašisti so že sedaj najboljše organizirani. Tudi antisemitizem jim je gnojno polje. A vzlic temu je pred nam resnica, kakor je bila v Nemčiji in v Italiji, in je v Španiji — da fašizem ni rešitev iz socialnih nadlog. Edin izhod je nadomestitev kapitalizma s socializmom in mednarodno vzajemnostjo.

Tudi v Nemčiji poskušajo z volilnimi eksperimenti

V različnih zavezniških zonah v Nemčiji so imeli v razna lokalna in krajevna zastopstva že precej volitev. V Hamburgu, ki je v angleški zoni, so dobili večino socialdemokrati. Na Bavarskem pa nekakšna krščanska demokratska stranka, ki je reakcionarna in njen glavni boj je proti komunizmu in prav tako proti socialdemokratom.

Nedavno so se vršile volitve v Berlinu. Socialdemokrati so dobili blizu 50 odstotkov glasov, stranka socialističnega edinstva okrog 20 odstotkov in ostale glasove so dobile tri druge stranke. Stranka socialističnega edinstva je združena organizacija komunistov in levičarskih socialistov v sovjetski zoni. Dobila je manj

POMORSKI POTNIŠKI PROMET se je pričel po tej vojni iz Anglije. Francija še dolgo ne bo mogla tekmovali, ker je izgubila Normandijo. Gornje je najmodernejša ameriška potniška ladja "America", ki bo konkurirala z angleškimi parniki.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Otroci — božji blagoslov...

Z dna miznice sem pobrala zadnji koček papirja, že zarumenel izretek menda iz nekdanjega ljubljanskega Jutra. Znova sem prečitala naznanilo o smrti žene, ki je rodila — reci in piši — pet in dvajset otrok. ... Toda samo trije, trije od vseh pet in dvajsetih, so ob njeni smrti še živeli!

Koliko nakupičene muke in trpljenja, brige in žalosti se skriva v teh nekaj stavkih!

Kakor se zdi vse skupaj neverjetno, vendar ni izmišljeno. Tudi ne verjamem, da bi se bila vrnila kaka pomota, kajti ob koncu so ti trije, ki so svojo mater še preživeli, navedeni z imenom in eden od teh je — Svetozar Banovec, tudi nam po Ameriki znani operni pevec.

In sem se spomnili Janeza R. Kakšnih osem let je bil starejši od mene, a poznala sem ga od svojih otroških let. Seznanila sem se kasneje tudi z njegovo zeno, zlasti pa še z njegovima prvima otrokoma, ki sta k meni hodila v šolo.

In ko sem bila l. 1930 v stari domovini, sva se z Janezom po naključju srečala. Na zunaj se še ni toliko spremenil, ali kretanje in glas, pa še marsikaj drugega se mi ni zdelo njegovo. Duh po piščici mi je potrdil domnevo, da se ga je mož precej nasrkal. Neprijetno presenečenje zame, kajti če je kje kdo poznal svojo mero, jo je on.

Sveveda sem ga takoj vprašala po Jožku in Mickici.

Hrupno se je nasmejal, kar je bilo tudi novo zame, pa dejal, da je Jožek že zdavnaj nehal biti Jožek, ampak je cel Joža, ki že nekaj let gleda za dekletki. Mickica je tudi že postala postavna Micka, ki ji bo kje ta dan treba odšteti doto. Saj je najmlajšemu že nad šestnajst let, je pripomnil in zakrilil s svojimi dolgimi rokami, kot ni poprej nikdar krillil.

Vse bolj se mi je zdelo, da tiči za njegovo pijanostjo globlji vzrok. "Torej je ostalo pri prvih štirih," sem navelazala na njegove zadnje besede.

"Glej jo, no! Kolikšno procesijo otrok pa imaš ti za sabo, ha? Naj štejemo od katerega kraja dem, naštejemo eno samo sabo maherno punčko!" me je zafrknil. Nato pa se je kakor odrezano zresnil in se zamislil. In čez čas: "Veš kaj? Pil sem, zato ti bom nekaj povedal, kar ti drugače ne bi, čeprav bi me od vseh ljudi ti še najbolj razumela. Kaj-

glasov kot se je pričakovalo. Oziroma tudi znatno manj kot v volitvah leta 1932.

Naravno, da ji je šla sovjetska okupacijska oblast na roko. Angleži so naklonjeni socialdemokratom in Američani ter konservativni angleški častniki pa ljubimkajo s tistimi Nemci, ki snujejo politične stranke pod demokratskimi gesli, toda za obnovo kapitalizma starega reda. Bavarsko, ki je v ameriški zoni, ima ta sloj že skoro vso v rokah. Socialdemokrati imajo nekaj oblasti in komunisti zelo malo.

Angleška vlada je izjavila, da bo v svoji zoni Nemčije industrijo socializirala. Naša vlada — naravno, nasprotuje. In ker rabi Anglija za obnovo obratov v svojem delu razbitega nacijskega rajha ameriško posojilo, se njenim načrtom za socializacijo ne obeta kaj prida.

Prej ali slej postane Nemčija spet enota, dobila bo parlament in vlado in, če se zavezniki do tedaj sporazumejo, bo nova zbornica lahko protinacijska. Ampak kot se stvari v Nemčiji sedaj, skušajo interesi zavezniških dežel nemške stranke in politike uporabljati le za orodja svoje vnanje in ekonomske politike, kar ni dobro ne za mir, ne za demokratiziranje Nemčije.

no. Ni ena tistih, ki ližejo cerkvene prage. Ali verna je. In duhovnikovi besedi verjame. Zato trpi. Trpi ona, zavoljo nje trpim jaz, in po nekaj tudi vsa družina.

Zaman jo tolažim, karam in dopovedujem. Ona le tarna in ni več tista, kot je bila.

Greh, vidiš, je imeti malo otrok, pa tiste lepo vzgojene in dobro vzrejene, tako da so lahko veseli svojega življenja. Moralo bi jih biti dvanajst, petnajst ali še več, tako da bi drug drugega spodpirali, se kakor jata svinččetov gnetli okrog premajhne skleda, pa kleti uro svojega rojstva, ko bi bos in goli crkovali od glada. To, vidiš, ne bi bil greh.

Prosil bi te, če moreš, da bi se oglasila k moji ženi. Povej ji o svojem življenju, povej ji, da imaš ti sebe in svojo dušo in svojo družino prav tako rada, kakor ona svojo. In povej ji, zakaj se ti ne bojiš. Če bi ji mogla prepoditi le strah, pa bi bila reva morda rešena. Zakaj strah ji ne da misliti. Iz golega strahu ne vidi, da peha sebe in mene v pogubo. Mene se smili, ali mene ne poslušaj, ker jaz nisem pater, ki pase duše...

Se danes mi je žal, da se nisem oglasila, kakor me je prosil. Na ušesa mi je namreč prišlo, da se ženi resnično meša. In tako se nisem upala.

Novi vodja odbora politične akcije CIO

S smrtjo Sidneyja Hillmana je nastala v političnem gibanju, ki je bilo pred par leti ustanovljeno pod okriljem unij CIO, velika vrzel. Kajti Hillman mu je bil duša. Bil je dober strateg in razumel je po-

JACK KROLL

litične toke v tej deželici kot malo-kdo. Vsled uspeha, ki ga je dosegel z odborom politične akcije CIO (Political Action Committee), je imel Hillman vrata odprta v Belo hišo k Rooseveltu kadar je hotel, in če je potkal k Wallaceu, ali k kateremkoli drugemu progresivnemu prvaku demokratske stranke, mu hišno osobe ni reklo, češ, "obalujemo, toda gospoda tega in tega ni v uradu."

Pokojni Hillman se je v letih svojih aktivnosti uveljavil ne samo kot dolgoletni predsednik krojaške unije ACW (CIO) temveč tudi na socialnem in delavskem političnem polju. Bil je iniciator politične akcije (CIO) in glavni vodja newyorške American Labor Party.

Za predjednika omenjene unije je bil po Hillmanovi smrti izvoljen Jacob S. Potofsky.

Toda za načelnika odbora politične akcije (CIO) so morali iskati drugega. To mesto je končno dobil Jack Kroll, ki je izjavil, da bo politično akcijo CIO nadaljeval po poti, kakor jih je s svojimi tovariši začel pokojni Sidney Hillman.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Volitve so pred durmi. Že dolgo nismo slišali tako umazane kampanje kot ravno sedaj. Človek bi mislil, da bo komunizem pravkar požrl našo demokracijo ter da so Byrnes in demokrati izročili vso našo deželo Rusiji. Ni je stvari od OPA pa do UNRRA, katera ne diši po komunizmu. Republikanski govorniki grme, da je treba počistiti rdečkarje iz senata in iz kongresa. Človek se zaman vprašuje, kje so vendar tisti rdeči simpatičarji, kateri so bili tako nevarni v zadnjem umrlem kongresu. Saj je vendar vsemu svetu znano, da kar se reakcije tiče, je 79. kongres prvačil. Ali naj bo to še tako jasno, naš "krnel" grmi, da sedaj je čas, da se pospravi komuniste in reši republiko. In republikanci so tisti, kateri bodo ponovno uspostavili že davno izgubljeno svobodo ter upoklicali nazaj dobre stare čase...

Demokrati imajo težak boj. Z Wallacejem so izgubili zadnjo pošteno vez z resnično liberalno frakcijo demokratske stranke. Predsednik Truman ni Roosevelt. Njegovo (Trumanovo) cincanje, da je prijatelj z vsemi in njegovo stališče glede zunanje politike mu je prineslo "slavo" samo od skrajne desnice. Da skušajo sedaj z vso silo popraviti svoj nekaj tistega, kar je izgubljenost, je razvidno s popustljivostjo kontrole nad cenami življenjskih potrebščin ter z apeli na delavstvo.

Kaj pa ameriško delavstvo? Ameriška delavska federacija je nedavno zaključila svojo konvencijo tukaj v Chicagu. Kdor je sledil poteku tega zborovanja, ni pronašel v vsem tem gnetju veliko takega, kar bi ga moglo naučiti za pravo delavsko stranko. Udrili so po CIO, po komunistih, bili proti združenju svetovnih delavskih unij zato, ker so sovjetske delavske unije zraven, proti kontroli živit. William Green je bil ponovno izvoljen. Kar se pa tiče letošnjih kongresnih volitev, je Green izjavil: "Mi bomo volili za naše prijatelje!"

CIO je aktivnejša glede tega. Njena politična organizacija, PAC, je zelo aktivna ali kot v zadnjih predsedniških volitvah — so jo tudi sedaj reakcionarji obeh strank proglasili za komunistično.

Nekdaj živahne in aktivne socialistične stranke danes ni v boju. Težko je zapisati to resnico, posebno za nas slovenske delavce, katerih krede je bil in je še danes socializem. Ta vrzel v ameriškem delavskem političnem življenju, katerega je krila socialistična stranka, in katerega ni nadomestila nobena druga, postaja vedno večja. Prej ko slej in to v bližnji bodočnosti bo prišel čas in potreba, ko se bo socialistično delo obnovilo in to v resnično močni, delavski socialistični stranki, kjer bomo ponovno obnovili naše delo.

Po svetu

Sveti oče je izobil vse tiste grešnike, kateri so si oskrunili roke za časa sodnega procesa proti nadškofu Stepincu. Jej, jej, kaj bo sedaj?! Se k spovedi ne bodo mogli! Skoro gotovo bodo morali napraviti pot v Canoso, kot jo je moral v enajstem stoletju Nemeč Henrik četrti. Kot sveti oče, je torej tudi vsak škof nezmojljiv. Kot je bilo povedano v tistem izobčenju, nima nobeno posvetno sodišče pravice pod kaznijo izobčenja soditi škofove in prelate. Čudno, "Caudillo" Franco je precej katalonskih in baških duhovnikov, kateri so bili republikanskega mišljenja, spravili na drugi svet, pa se ni sveti oče prav nič pritožil, niti ne naši ameriški škofove in kardinali. Kardinal Spellman ga je še pohvalil, češ, da je dober katoliški mož. Taka logika je za nas grešne lajke res težko razumljiva.

Na Grškem se civilna vojna nadaljuje. V nedavni številki Proletarca se sodrug Jože Koriš iz Detroita zgraža nad taktiko ministrov angleške delavske stranke. Da, Jože, nisi samo ti, kateri se zgražaš! Ni ga poštenega človeka, kateri bi ne obsojil to kar se v imenu angleškega imperija tolerira na Grškem. Angleške armade na Grškem. Sedaj smo tudi mi poslali nekaj naših oficirjev v to deželo. Dočim se čisti saj kot pravijo z na-

ciji v Nemčiji, hodijo grški fašisti in kolaboratorji svobodno po atenskih ulicah. Velika večina teh služi danes v grški kraljevi armadi. Kot poroča George Weller, je Grška edina dežela, kjer niso do danes niti enega nemškega ali pa italijanskega kolaboratorja — usmrtili. Dočim se je pred očmi angleške armade, katere glavni čin je bil zaduženje republike, ubilo na tisoče pristašev republike, komunistov, socialistov in liberalcev. Torej za tiste, kateri so se borili proti okupatorju — smrt, in za tiste, kateri so sodelovali z nemškimi in italijanskimi fašisti — svoboda. Angleška delavska stranka bo to sramoto težko preživela.

Jugoslavija je tudi precej na dnevnem redu. Sedaj ponovno grme v našem državnem departamentu, da ima Tito zaslužjenih par sto ameriških državljanov. Jugoslovanska vlada je pojasnila, da so to v večini nemškega pokolenja ter naturalizirani ameriški državljani. Vsi ti so bili v Jugoslaviji naseljeni še pred vojno in sodelovali z Nemci in Italijani. V našem državnem departamentu se danes vrši kot se na primer pri ameriški federaciji dela: Nadari prijatelje in kaznuj sovražnike." Če ne verjamete, vprašajte Čehe.

Pri nas

Pred nekaj tedni se je na povabilo tukajšnjih klubov in univerz nahajala večja skupina sovjetskih kulturnih delavcev, katerih namen je bil zblizanje ter sporazum med nami in svetjskimi ljudstvi. Par dni po dohodu jih je pozval naš justični departament, da se morajo registrirati kot tuji agenti. Ko so se slednji obrnili na sovjetsko poslanstvo, jim je bilo naročeno — ne registrirati. Ob enem je sovjetsko poslanstvo napravilo pritožbo v Washingtonu. Ali to ni pomagalo. Ponovno se je zahtevali registriranje. Rusi so odpovedali vse njih angažiranje ter odpotovali nazaj v Rusijo. Na ta način delajo za prijateljsko kulturno zblizanje med Ameriko in Rusijo v Washingtonu. Kadar pa pride Churchill, ali kak drug diplomat neoficijelno v Zed. države — ter s svojimi govori napravi skoro vojno — se pa kaj takega ne zahteva. Upajmo, da bo sedanje zasedanje mirovne konferencie združenih narodov v New Yorku izboljšalo ta položaj.

PREŽEKOVALEC NA PROMENADI

Vse gre po sreči:
On zveči gumi,
CAS zveči njega.

Ko prežveči gumi,
ga izpljune.
Ko bo CAS prežvečil njega,
ga bo izpljunil.

Le zveči!
Vse gre po sreči...
Iz "Pavlihe".

Ako verujete v poslanstvo, ki ga vrši "Proletarec", pomagajte mu v pridobivanju naročnikov in zbirajte prispevke v njegov tiskovni sklad!

Tole mi ne gre v glavo?

Čemu se ameriški reakcionarji toliko brigajo za varovanje ameriških življenj v Jugoslaviji, tu, v svoji domači deželi pa jih zametujejo, to mi nikakor ne gre v glavo!

PRIPovedNI DEL

PREŽIHov VORANO:

TRIJE SINOVI

Po dolgem času, morda čez trideset let, sem spet srečal prijatelja iz mladih let. Bil je morda nekaj čez petdeset let star, a bil je staren, posušen in kriv, da se mi je zasmilil. Le oči je imel še stare, dobre in vdane kakor nekdanj v mladih letih. Nekje sem čul, da je te trideset let težko živel, da je bil pol dninar, pol drvar. Tako življenje je gotovo najtežje, nikjer nimaš nobenih pravic, kadar te kdo rabi, bi te raztrgali, kadar pa ni dela pri sosedih, lahko guzneš v bajti. Tako je živel čez trideset let in se posušil.

Ko sem ga došel na cesti, je bil že mrak, le visoko na nebu so še oblaki žareli v sončni zarji. Ko sva se spoznala, sem bil jaz vesel, medtem pa, ko pri njemu nisem mogel opaziti kakega velikega veselja. Počasi in rahlo se je pomikal dalje, kakor da bi ga bolele noge. Tudi so ga najbrže res bolele, a ko sem ga vprašal za to, mi tega ni odgovoril, ampak mi je rekel čisto nekaj drugega:

"Tri sinove sem izgubil v tej vojni. Zdaj nimam nobenega več."

Tri sinove! Iskal sem primerne odgovora, kako tolažbo ali nekaj podobnega, a on me je prehitel:

"In vse tri sem sam pokopal." Njegov glas je bil enozvočen, malo utrujen, kakor je bila njegova hoja, vendar brez kake bolečine.

"Vse tri si sam pokopal!" Kaj bi človek drugega odgovoril.

Prijatelj si je napolnil kratko pipo in si jo našel. Zasmrdelo je po vseh mogočih travah. Mrak se je hitro gostil, ker je šlo na zimo, dasi se ni bilo snega.

"Vse tri sem sam pokopal," je nadaljeval moj tovariš čez nekoliko časa. — "Prvemu sinu je bilo ravno tako ime, kakor meni. Bil je Andrej in je bil tesač. Oženil se je ni, dasiravno je imel že trideset let. Ko so prišli Nemci, je bil še nekaj časa v domačem kraju, potem so ljudje začeli nekaj govoriti. Zato je naenkrat izginil in ljudje so rekli, da je bil Andrej prvi partizan v našem kraju. K nam ga ni bilo nikdar v hišo, vedeli smo le toliko, da je nekje v gori in da je z njim še par drugih fantov, ki so tudi izginili. Takrat so bili partizani v našem kraju še slabi. Potem so bili izdani pri Hovniku pod goro. Nemci so streljali, hišo oplenili, Hovnike pa odpeljali v taborišče. Se zdaj ni nikogar nazaj. Drugi dan so mi povedali, da nekdo stoka v Hovnikovih gonjajh, ki vodijo proti planini. Nihče se ni upal blizu, da bi videl, kaj je. Jaz sem si pa mislil: Mogoče je kdo tam ranjen. Treba bo pogledati. Človek je človek. In tako sem jaz drugi dan proti večeru šel. Spazil sem se do gore, da me nihče

ni opazil in da sem od zgoraj prišel do Hovnika. Dolgo sem čepel na robu gozda in poslušal. Do hiše je bilo še dva streljaja. Ničesar ni bilo slišati in mislil sem si že, da so se mi zlagali. Naenkrat pa zaslišim iz grmovja pod seboj:

"Oče, oče..."

Bilo je bolj vzdihovanje, kakor pa klicanje. Mene je spreletelo po vsem životu. To je bil Andrejev glas, nobenega drugega kakor našega Andreja glas. Bil je že mrak in zato sem se lahko splazil do mesta, kjer je klicalo.

"Tu sem, Andrej, miren bodi."

Bilo je temno in laže je bilo otipati, kakor pa razločiti. To sem spoznal, da leži Andrej za plotom in da ima k sebi skrčene noge. Otipal sem njegovo roko in jo stisnil. Bila je mokra.

"Oče, vi ste." Njegov glas je bil zdaj močnejši. Z Andrejem si nisva bila nikdar posebno dobra. On je bil človek za se.

"Andrej, vidiš, zdaj te bom spravil domov. Ali si hudo ranjen?"

Sele čez nekaj časa je odgovoril. Poznalo se mu je, da ga nekeje boli.

"Ne vem, ali mislim, da me ne bo treba."

"Domov te bom rešil in doma te bom skrnil, da te nihče ne bo našel, Andrej," sem mu prigovarjal. Njegovo čelo je bilo mrzlo, ali vse mokro. Poznalo se je, da trpi.

"Oče, dobili me pa le niso. Kako pa je z drugimi?" Njegov glas je bil zdaj čisto spremenjen, bi dejal, nekako razveseljen.

Ker nisem mogel ničesar do ločnega povedati, je rekel čez nekaj trenutkov z istim naglasom:

"Me pa le niso dobili, hudiči..."

"Andrej, lepo te prosim, ne kolni tako grdo, glavno je, da si živ, drugo bo vse dobro."

Andrej mi ni več odgovoril, ampak se je sklonil pokonci, ko da bi hotel vstati, potem je padel nazaj na zemljo in izpustil dolg zategnjen vzdih. To je bil njegov zadnji vzdih, nato je umrl. Tresel sem ga, kakor sem le hotel, toda vse je bilo zastoj. Andrej je ležal mrtev pred menoj na zemlji.

Ponoči sem ga prenesel na drugo mesto blizu naše bajte in ga pokopal na skrivnem mestu. Na pokopališče si ga nisem upal pokopati, da bi me kdo ne videl. Še ženi nisem črnil besedice o tem.

Tako je padel Andrej, prvi partizan v našem kraju."

Ker mu je medtem pipica ugasnila, si je vnovič prižgal, potem sva krevsala dalje po valoviti poti.

"Z drugim je bilo pa tako: Temu je bilo ime Anza. Tega je

posebno mati rada imela. Bil je par let mlajši od Andreja in pravi veseljak. Nikdar ga nisi videl slabe volje. Tudi on je nameraval iti za Andrejem k partizanom. Pri Sabodinu na Gori so imeli zveze s partizani. Toda že preden je mogel oditi, se mu je pripetila nesreča. Menda sta se s Sabodinovo Mojco rada videla, ker je bil kuhan in pečen na Gori. Enkrat je bil ravno tam, ko so prišli k hiši tudi partizani. Ker je bilo pri hiši dosti deklet in dosti mošta, so se vsi skupaj zasukali (prepusili veselju) in niso opazili, da so jih Nemci obkolili. Ker se niso mogli več umakniti, so se jim postavili v bran. Nemce je bilo preveč in so jih zmagali. Potem so zažgali hišo in dom in pometali v ogenj vse, kar je ostalo živega, tudi otroke. In tam je končal tudi moj sin Anza, ta najveselejši od našega rodu. Sele čez dolgo časa smo si upali blizu, da smo iz pepela pobrali kosti in jih spravili v zemljo. Midva z ženo sva iskala Anzove kosti. Sele po dolgem iskanju sva odkrila njegovo okostje za nekimi ožganim tramom. Spoznala ga je mati po obrasliki na levi roki, ker si je v mladosti nalomil kost. Spet sva ga na skrivnem pokopala blizu domače bajte poleg Andreja. Jaz materi nisem povedal, da leži tu tudi Andrej."

Pripovedoval je počasi, ne da bi se glas dvigal ali nižal, ko da bi mi pripovedoval storijo o nekaj tujih ljudeh. Ker se je medtem že zelo stemnilo, tudi nisem mogel razločiti, kaj se godi na njegovem obrazu.

"S tretjim sinom, ki mu je bilo ime Matija in ki sem ga jaz imel najrajši, čeprav so bili vsi moji, je bilo pa najhuje. Se zdaj mi je hudo, če se spomnim na njegovo zadnjo uro. To je bilo proti koncu štiriinštridesetega leta. Matija je bil že eno leto v hosti, takrat so jim pa Nemci napravili zasedo in so pobili celo skupino. Ker je bilo to nekje blizu ceste in ljudi, jih niso mogli pustiti ležati kar tam, ter so jih, vse skupaj osem, zvozili v mrtvašnico v trg. Takrat so bili menda vsi mrtvi. Pred mrtvašnico so postavili stražo, da nihče ni mogel blizu. Toda že prvo noč se je začelo iz mrtvašnice bolešno vpitje enega partizana, ki je bil le nezavesten in je medtem spet prišel k sebi. Ker se je vpitje slišalo do bližnjih hiš, so nekateri spoznali glas tistega, ki je vpil in so prišli po mene in mi rekli, da je to morda Matija."

Tako sem se spravil do pokopališča, da bi se sam prepričal, ali je to res moj sin. Čez dan je bilo vpitje slabše, a drugo noč, ko sem prišel jaz poslušati, je bilo vpitje spet močnejše. Takrat je Matija že drugo noč umiral. Moralo je biti strašno tako umiranje v mrtvašnici med sedmimi mrtvimi tovariši. Kaj je vpil, je bilo težko razločiti, le včasih se je tu pa tam razločila beseda: "oče, oče", ali pa kaka kletev. Matija je bil tih fant, ali najbolj vnet. Slišal sem ga, ko je zmerjal: "Svinje, proklete svinje!" Slišalo se je tudi, kako je razbijal po vratih in oknih, toda pred vratni je stala straža, okna so bila pa zamrežena, da bi tatovi ne odnesli stvari iz mrtvašnice.

Jaz sem poslušal to vpitje iz soseščine in nisem mogel blizu. Enkrat se nisem mogel več premagati in sem se hotel približati straži, da bi jo preprosil, naj me pusti k sinu. Toda straža me ni hotela poslušati in je namerila name puško. Ker se nisem takoj odstranil, je straža ustrelila blizu mene. Šel sem tudi h komandantu trga in ga skušal prepričati, da mi sina izpusti, ker je le ranjen. Mogoče bi se ga dalo rešiti.

"Rešiti!" se je zakrohotal komandant. "Zakaj rešiti? Naj crkne svinja partizanska. Saj ima čas umirati. Enkrat bo že crknil!"

Ničesar nisem mogel opraviti in moral sem še dalje poslušati.

Poslušajte vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicago od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

DELO PREMOGARJEV JE NAPORNO. Ker v minulih tednih niso dobili mesa, so zapretili s stavko. Mesa je sedaj spet v "izobilju" in premarjarji se čudijo, kakšno ekonomsko uredbo imamo v tej deželi.

kako mi sin umira v mrtvašnici. Matija je umiral dva dni in dve noči in šele proti jutru druge noči je utihnilo vekanje v mrtvašnici. Potem smo jih pokopali. Grobar, ki je videl mrtvašnico tisto jutro, je potem pravil, da je bilo sedem partizanov lepo na kupu, moj sin Matija pa je ležal pred zaklenjenimi vrati, ki jih ni mogel prebiti.

Tako je umrl tretji sin, Matija."

Medtem, ko je bil prej tovarisev glas vsakdanji, brezovčen, se mu je zdaj poznalo, da govori proti koncu vedno težje, z bolečino. Tudi njegovi koraki so bili malo hitrejši.

"Tako sva izgubila z materjo vse tri sinove. Ona prva dva sta še vedno za plotom pokopana. Matija pa na pokopališču."

Enkrat moram spraviti vse tri skupaj, toda spravil bom Matijo k onima, ne pa ona dva k Hatiji, ker ne maram, da bi počivali tam, kamor so pokopali Nemci Matijo, potem ko je prej dva dni umiral."

Medtem je prijatelj pipa ugasnila, a je ni več prižgal. Kmalu potem, ko je končal svoj gozdbo, je naenkrat dejal:

"Sedaj moram pa jaz tu gor..."

In že je izginil na stransko pot, ki je vodila k njegovi bajti pod goro.

POŠTNI PROMET Z JUGOSLAVIJO

Ker mnogi rojaki še vedno povprašujejo o poštni zvezi s starim krajem, navajam tu kratak pregled.

Pisemska pošta
Poštnina je 5c za prvo unčo in 3c za vsako nadaljnjo unčo.

Razglednice in dopisnice rabijo znamko za 3c.

Pisma se lahko pošlje priporočno ali pa z rračni pošti. Poštnina za pismo do pol unče po rračni pošti je 30c do konca tega meseca in 15c od 1. novembra dalje.

Denarne pošiljave
Najceneje in najvarneje je pošiljati denar v Jugoslavijo potom mednarodnih poštnih nakaznic (International Money Order). Pristojbina je 10c za vsoto do \$10. Za \$50 plačate samo 50. Denar lahko pošljete na vsaki pošti. Sedanja valuta dolarja pa je sorazmerno mala, namreč 50 dinarjev in 6 par.

Paketna pošta
Paketi, ki niso darila, in ki so seveda podvrženi carini, smejo tehtati do 44 funtov in poštnina stane 22c za prvi funt in 14c od vsakega nadaljnega funta. Važno si je zapomniti, da so ti paketi podvrženi carini in da ne smejo imeti označbe "darilni paket". Takih paketov torej trenutno ni priporočljivo pošiljati, ako ne veste, kaj tam želijo in

Svoječem v Jugoslaviji lahko naročite tudi "Prosveto" ali "Proletarca". Pa tudi razne knjige, kakor "Ameriški družinski koledar" potom Proletarca, potom L. Adamiča "Dinner in the White House" in druge njegove knjige, potom SANSa pa zapisnika Slovenskega narodnega kongresa in prve konvencije pod naslovom "Dvoje pomembnih zborov ameriških Slovencev".

Najcenejše blago na svetu sta danes: človeško meso in človeška kri.—Eugene V. Debs.

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
T. J. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

Malha oboroževanja nima dna

Naš proračun za fiskalno leto 1946-47 znaša 18 in pol milijard dolarjev za armado, mornarico, letalstvo in v druge vojne namene. Skupni proračun za to fiskalno leto znaša \$41,539,000,000. Torej če dodamo še nekaj drugih postavk budžeta, ki se indirektno tudi nanašajo na vojne izdatke, bomo v tem fiskalnem letu vzlic miru še vseeno potrošili več kot polovico budžeta v oboroževalne, ali kot pravijo eni, v obrambne namene.

Ako pomislimo, da je l. 1939 znašal ves naš proračun \$8,707,000,000, si lahko predstavimo, kako globoko je posegel vojni bog Mars v žep ameriškega ljudstva. In temu še dolgo ne bo konca, tudi če ne pride do tretje svetovne vojne.

Se ena primera: Dočim znašajo potroški iz letošnjega budžeta v vojne namene okrog 20 milijard, je določenih za socialno zaščito, relief in odpravnine upokojencem le \$1,252,000,000 in za graditev stanovanj v pomoč civilnemu prebivalstvu pa samo \$202,000,000.

PROSLAVA OBLETNICE

Tukajšnji Ameriški pomožni odbor za Jugoslavijo praznuje v nedeljo 10. novembra obletnico proklamacije Ljudske federativne republike Jugoslavije z banketom in programom. Nastopili bodo tudi govorniki iz Jugoslavije.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

CALIFORNIA.
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Louis Malensek.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.

ILLINOIS.
Chicago in okolica: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Peter Verhovnik in Frank aZitz.
La Salle in okolica: Anton Udovick in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.

INDIANA.
Indianapolis: Mary Stroj.
KANSAS.
Arma: Anton Shular.
Arcadia: John Shular.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.
Detroit-Dearborn John Zornik, Joe Koršič, Joseph Klarich in John Plachtar.
MINNESOTA.
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran in Jacob Kunstelj.

MISSOURI.
St. Louis: John Spiller.
MONTANA.
Butte: Anton Zugel.
East Helena: Joseph Mihelich.
Red Lodge: K. Erznovnik.

NFW JERSEY.
Elizabeth: Amelja Oblak.
NEW MEXICO.
Gallup: Mary in Jennie Marinček.
NEW YORK.
Gowanda: James Dekleva.

OHIO.
Akron-Barberton: Mike Kopach.
WASHINGTON.
Seattle: Lucas Debeljak.

WEST VIRGINIA.
Elm Grove: Frank Kosem.
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.
WISCONSIN.
Milwaukee in West Allis: Louis Barborich.
Sheboygan: Frank Stih.
Willard: Matt Malnar.

WYOMING.
Kemmerer in okolica: Anton Tražnik in John H. Krzinsk.
Rock Springs: Frank Remitz.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

NEKAJ SLIKE O POLOŽAJU FRANCIJE IN O KONFERENCI ZDRUŽ. NARODOV

Anglo-ameriški blok v močnih prizadevanjih za ohranitev vse zapadne Evrope staremu redu. — De Gaulle ima doma in drugod močno zaslombo

Francija je sprejela v nedeljo 13. oktobra novo ustavo, toda ne z impozantno večino. Nasprotovalec ji je kar na svojo roko general de Gaulle in potegnil za sabo vso reakcijo v Franciji, klirikalizem in pa privilegije. To vse pomeni steber starega reda.

Volitve v parlament se bodo vršile na podlagi nove ustave v novembru.

Kam bo krenila ta nekoč tako revolucionarna država? Nihče tega ne ve, niti ne Francozi sami. Donald Bell, ki piše za časniško agencijo ONA, je priredil o tem zagonetnem vprašanju sledeči članek:

Nedavno minula mirovna konferenca v Parizu je nedvomno seznanila ameriške državnike s položajem na Francoskem, prav kot najbrže tudi mnoge izmed najboljših ameriških častnikov. Ko so prisostvovali sejam mirovne konference so hote ali nehoti mnogo slišali tudi o političnih razmerah v Franciji, videli so, kako se navzlic naporom Leona Bluma spreminja smer francoske socialistične stranke in kako se širi in poglablja razdor v francoski republikanski stranki. Videli so tudi, da je general de Gaulle postal zdaj predstavnik francoskih desničarjev. Doživeli so splošno francosko javnost radi nove ustave in rešitev tega avpranja, ki je narod z majhno večino odobril načrt ustavodajne skupščine.

Verjetno je, da tudi naš državni tajnik James Byrnes in senatorja Vandenberg in Connally danes bolj poznata Francijo kot pred konferenco. Danes brez dvoma že vedo, da se Francija ne more brezpopojno povežati bilo z vzhodom bilo z zahodom, ako neče izzvati meščanske vojne. Tako bodo vsi trije mnogo bolj sposobni soditi o razmerah v Evropi in bodo v bodoče manj odvisni od informacij, katere jim dobavljajo podrejeni uradniki.

Na glavni skupščini organizacij zedinjenih narodov se je sestalo 51 delegacij, v katerih bo na tisoče diplomatov in vodilnih častnikov iz vseh krajev sveta. Mudili se bodo v New Yorku več tednov.

Mnogi izmed njih so bili že v Ameriki ob priliki konference v San Franciscu in bodo z največjim zanimanjem primerjali splošen položaj danes z onim, katerega so opazovali takrat. Skušali bodo dognati, kako je napredovala rekonverzija naše industrije in kakšni so naši izgledi za bodočnost.

To se pravi, da bodo večini v stremeči pregledovalci prišli v našo deželo nekako 14 dni pred koncem volilne kampanje, tako da bodo slišali vse obtožbe demokratov proti republikarjem in nasprotno. To jih ne bo mnogo presenetilo, kajti evropske dežele so vajene volilnih govorov. Slika je približno ista. Naši gostje iz tujine bodo večinoma ostali dovolj dolgo v naši deželi, da bodo mogli presoditi, kaj je le 'volilna zgovornost' in kaj so resnične obtožbe.

A kaj bo naše obiskovalce najbolj zanimalo? Verjetno je, da bodo vprašali vsakega Amerikanca, s katerim se bodo sestali:

„Kaj misli o nevarnosti nove vojne. Verjetno je, da jim bo največ na tem, da doženejo, ali je resnica, kar so bili slišali zunanaj v svetu, da zahteva močna struja ameriške javnosti preventivno vojno proti Sovjetski uniji.“

Tu je treba, da nam je jasno, da je malo ljudi v drugih deželah, katerim bi bila nova vojna po volji. Večji del Evrope in tudi Azije, je toliko trpel v vojni, da ne bi hotele postati še enkrat bojišče, na katerem bi se merile armade novih nasprotnikov.

Naslednja zadeva, ki bo nedvomno zanimala naše goste, je stabilnost vladajoče demokratične stranke. Vpraševali se bodo, koliko zaslombe imata Henry Wallace in senator Pepper. Kaj je pravo stališče Byrnesa in drugih južnih demokratov? Prizadevali si bodo tudi dognati, ali je senator Taft govornik večine republikanske stranke, ali ne, in ali ima na primer senator Vandenberg ali možje kot Harold Stassen več izgledov in vpliva v republikanski stranki.

Vse to seveda ne bodo raziskovali iz gole radovednosti, temveč zato, ker je zanje važno, da doženejo, kam se bo obrnila ameriška politika v teku prihodnjih par let. V zvezi s tem bo to opazovanje Amerike od strani naših gostov iz tujine v veliki meri vplivalo na njihovo nagajanje napram Zed. državam. Med obiskovalci iz Evrope se nahaja mnogo levičarjev, ki bodo primerjali poslovanje njihovega načrtnega gospodarstva z našo svobodno ekonomijo.

Skušali bodo najbrže tudi dognati, kaj razumemo pod imenom "svobodna svetovna trgovina". Svobodna trgovina pomeni izmene in ne pa izvoz le v eno smer.

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi popravke v slučaju pomot.)

Pevski zbor France Prešeren priredi koncert v nedeljo 3. novembra v dvorani SNPJ.

Društvo Slovenski dom št. 88 SNPJ bo imelo veselico v soboto 9. novembra v Aldine Hall, 911 Armitage Ave.

Pioneer št. 559 SNPJ, zabava in slavnost enoinvajsetletnice društva v soboto 23. novembra v dvorani SNPJ.

Slavnost jugoslovenskega dne v nedeljo 1. decembra v Pilsen parku.

Božičnica federacije SNPJ čikaškega okrožja za člane mladinskega oddelka v nedeljo 22. dec. v dvorani SNPJ.

Pioneer št. 559 SNPJ, slavnost in banket v počast članom veteranom v soboto 11. januarja v Lawndale Masonic templu, 23rd & S. Millard Avenue.

Podružnica SANSa št. 2 priredi veselico v soboto 18. januarja 1947, v Aldine Hall, 911 Armitage Ave.

Kegljska tekma SNPJ in zabava 26.-27. aprila 1947. Zabava 27. aprila v dvorani Sokola Havliček Tyrš. Kegljska tekma 28. aprila v Cascade Center Alleys, W. Cermak Road.

TRJE ALI ŠTIRJE RODOVI v eni družini so redkost. Gornje je ena izmed njih. Na sliki na levi je prababica Mrs. Rose Schlegel, ki pečuje dete iz tretjega kolca. Druga iz leve je stara mati, in tretja pa mati otroka.

PRIZADEVANJA ANGLIJE ZA ZOPETNO PRIDOBITEV KONTROLE NA MORJIH

V drugi polovici oktobra je prvič priplula v New York ogromna angleška potniška pomorska ladja, "plavajoči hotel" — "Queen Elizabeth". To je sedaj največji, najmodernejši ogromen potniški parnik na svetu, ki nadkriljuje celo tragično zavrženi francoski parnik "Normandio".

Ladja "Queen Elizabeth" je prišla na tej prvi redni trgovski plovi v New York s par tisoč izbranimi "gosti", namreč s potniki. Več sto izmed njih jih je prišlo na konferenco združenih narodov, med njimi sovjetska delegacija z Molotovom in Višinskijem na čelu.

Ko je "Queen Elizabeth" priplula v New York, je bila sprejeta z velikim pompom, ki pa je imel v ozadju še kaj drugega kot le pozdrav vljudnosti.

Kajti Angliji je za ohranitev prvenstvenega prometa na oceanih in prihod te ladje je bil svetu opozorilo, za kaj se v resnici gre.

Tudi člankar Denis Plimmer, ki piše za agencijo ONA, je podudal, da je tičalo za pompozim sprejetjem te nove kraljice morja v newyorškem pristanišču nekaj več kot le običajna prijaznost. Namreč neizmerni napor sedanje Anglije, da dobi nazaj v svoje roke pomorsko trgovino na vseh sedmih morjih in oceanih.

Ladja Queen Elizabeth je mogočen simbol, nekakšen slavolok ladjedelske umetnosti in spretnosti. Ladje te veličine so zares kraljice oceanov. Obenem pa je ta ladja tudi le simbol in nič drugega, kajti angleški delavci, ki se pote in napačajo svoje sile v Clyde-u in desetorici drugih ladjedelskih središč Velike Britanije, posvečajo svoje največje napore manjšim ladjam.

Angliji gre za to, da s svojim delom zdaj zagotovi svojemu ljudstvu znova one dohodke, katere je Velika Britanija prej prejemale od svojega brodarstva pred vojno. Te dohodke cenijo na približno 400 milijonov dolarjev na leto. Malo več ali

malo manj — vsekakor so dohodki brodarstva krili skoro ves primanjkljaj uvoza in izvoza Velike Britanije v predvojnih letih.

Brez teh dohodkov bi bilo Angliji tudi zdaj, po vojni, težko spravi svoj proračun v ravnotežje. Toda največji, pretežni del dohodkov niso prinašale velike ladje kot Queen Elizabeth, temveč manjši tovorni in potniški parobrodi. Take manjše ladje so bile ogroditeljne angleške gospodarske sile na morju, in to je treba zopet spraviti na predvojni višino, ako naj Velika Britanija zopet zavzame svoje prejšnje mesto med pomorskimi narodi.

Med vojno je izgubila Velika Britanija dve tretjini svoje trgovske mornarice — tako uspešno je napadal nasprotnik britansko plovbo, vedoč, da je od nje odvisna življenska sila in odporna moč kraljice morja. Angleške ladjedelnice so med vojno delale dan in noč v nepretrganih delovnih urah, prizadevale so si dohiti vsakodnevno izgubo z nadomestkom novih ladij in popravilom poškodovanih. Ogorimni napor je bil izredno uspešen, toda ob koncu vojne je bila angleška trgovska mornarica vendar za 29 odstotkov manjša kot je bila pred mesecem septembrom leta 1939.

Velikanske potrebe vojne in nujnost zadeve je imela seveda kot vsaka težava in nesreča tudi svoje dobre strani. Velika Britanija je uvedla v svojih deloma zastarelih ladjedelnih nove metode dela in moderne stroje, kajti vse je bilo posvečeno le brzini nadomeščanja. Ob koncu leta 1945 so začele angleške ladjedelnice že pobijati vse rekorde na tem polju.

Ko sem bil preteklega poletja v Angliji, so gradile ladjedelnice večje število ladij z večjo tonažo kot vse druge dežele sveta skupaj.

Angleški pomorski so ponosni na ladjé razreda "Queen", a so navzlic temu prepričani, da bo bodočnost pomorskega pro-

meta v manjših ladjah. Njihovi največji napori so posvečeni ladjam do 10.000 ton, tako da je število ladij, ki presega to tonažo, v angleških ladjedelnih razmeroma nizko. Baje grade trenutno 13 motornih ladij in šest parobrodov, ki so nekoliko večji, a tudi ne presega 12.000 ton. Poleg tega grade le par ladij med 20.000 in 30.000 ton. Queen Elizabeth pa ima 83.673 ton!

Za trgovski promet so najvažnejše ladje, ki morejo pristati v vsakem pristanišču, in katere je mogoče brzo raz- in natovoriti. Takim ladjam veljajo napori angleških ladjedelnih, ki so prepričane, da bo Velika Britanija tudi v bodoče prva na morju.

HELP WANTED

HOUSEKEEPER
Steady position in near north side antique shop.—Light housekeeping and cooking for 2 bachelors.
Hours 9 to 7, no Sundays
WHITEHALL 7128

GIRLS & WOMEN
For sample assembly work. Good Wages. No experience necessary. We will teach you. Clean pleasant work. Rest periods. Paid vacations.
40 hour week
OTARION, 448 N. Wells Street

GIRLS & WOMEN
SEWING MACHINE OPERATORS (Clean Mattress Factory)
GELLER BROS.
3939 Lincoln Avenue

JANITRESS
FOR NEAR NORTHSIDE
SMALL OFFICE & APARTMENT
Light, steady work. Exc. salary
Call
WHITEHALL 5940

SHADE MAKERS
EXPERIENCED
CUSTOM MADE SHADES
Very Good Pay
VAN BUREN 3750

GENERAL OFFICE GIRL
wanted for Northwest Side Office
Steady Position — 5 Day Week
HENRI FAYETTE, INC.
1616 North Mozart
(Near California and North Aves.)

TYPIST
5 Day Week — Good Pay
Pleasant Working Conditions
AMERICAN CANVAS, Inc.
1411 South Michigan Ave.
Wabash 1017

MAID
Light Housework and Cooking
No Laundry or Heavy Cleaning
Small new home. Private room and bath. — Top salary
HIGHLAND 191
Reverse charge

STENOGRAPHER
PREFER EXPERIENCED
Will Train a Good Beginner
Fine starting salary — 38 hr. wk.
Call **MR. ROBERTSON**
VICTORY 7660

JANITRESSES
6 day week. Good pay. Steady work
JAMES CARROLL & CO.
Real Estate — Insurance
130 North Wells Street
Central 7950

WOMAN—Age 25 to 35
to break in as instructor in Laundrette TOP WAGES. Opportunity to grow with business if you qualify. — Apply
LAUNDERETTE
2718 North Laramie Ave.

YOUNG GIRL
General office with dietation ability in small office. — Pleasant working conditions.
Insurance experience preferred
Phone:
RANDOLPH 1976

STENOGRAPHER
General office work. Will consider beginner — Starting salary \$35. 5 day week. — Perm. Excellent working conditions. — Apply
Instrumental Development Laboratory
817 E. 5th St., Hyde Park 1177

GIRLS & WOMEN
Sewers on silk lamp shades
Experienced. Highest pay. Steady
Apply at once
PLEATEX CORPORATION
213 North Desplaines St.

MEN — MEN
for Lamp Factory with "All Around" experience on Stand- and Table Lamps. Good pay. — Steady
Apply at once
PLEATEX CORPORATION
213 North Desplaines St.

Mnogo vojakov v Angliji hoče razporoko
Tožbe bivših angleških vojakov za razporoko so toliko narasle, da so bile imenovane od vlade v pospešene zaslišan je posebne komisije, ker regularna sodišča tolikšnemu navalu za ločitve zakonicev niso kos.

HELP WANTED

WE NEED AT ONCE

LOOM FIXER

AUTOMATIC LOOMS

Rate \$1.24 per hour plus time and a half over 40 hours
40 HOUR WEEK

Excellent Working Conditions — Steady Employment
All Year Around — Company Benefits
Apply or Write to Personnel Office

NORTH STAR WOOLEN MILLS CO.

109 SIXTH AVENUE SOUTH
MINNEAPOLIS, MINN.

GIRLS & WOMEN

Experienced Girls on Burroughs N. C. R., Remington or Underwood Bookkeeping Machine

Apply Immediately

COCA-COLA BOTTLING CO. OF CHICAGO
7 EAST 73RD STREET

15 GIRLS & WOMEN

From 18 to 40 years; Easy work
Paper flowers and decorations
MUST BE EXPERIENCED
5 Days — 40 Hours

Chicago Artificial Flower Co.
3520 W. FULLERTON AVE.

Bookkeeping Machine Operators

N. C. R. 3000

Excellent Working Conditions
GOOD PAY

Debutante Originals, Inc.
237 SOUTH MARKET STREET

See MR. ECKDISH

BRICKLAYERS UNION
6 DAY WEEK
THE AUSTIN CO.
4101 South Pulaski
Lafayette 2034

JANITOR'S HELPERS
STEADY UNION SCALE
Good Working Conditions
See MR. JOHNSON
1100 NORTH DEARBORN ST.

CUPOLA TENDER
GOOD PAY
Plenty of Overtime
FERGUSON & LANGE FOUNDRIES
1039 Willow Street
Michigan 7117

BOOKKEEPERS
(Loop Insurance Office)
5 Day Week — \$35
Good Working Conditions
JAMES L. KANALY & CO.
175 W. Jackson Blvd. — Wab. 4100

MEN & WOMEN
Needed at Once
STEADY WORK — GOOD PAY
Excellent working conditions
PIONEER MFG. CO.
2352 West Cermak Rd.

GIRLS & WOMEN
Needed at Once
Short Hours — Good Starting Salary — 5 or 6 days week
ROTH PHARMACY
7043 North Glenwood
Rogers Park 3315

YOUNG MEN
For General Factory Work
We Will Train You — Good Pay and Good Future
Apply
HANSON SCALE CO.
525 North Ada Street

TOOL, DIE, GAUGE MAKER
Modern Tool Room
Good Working Conditions
AHLBERG BEARING CO.
3025 West 47th Street

CARPENTERS
FOR REPAIR TO BUILDINGS AND NEW WORK
Phone
YARDS 7272

LABORERS WANTED
STEADY — GOOD PAY

LEOPOLD COHEN IRON CO.
3000 South Kedzie Avenue

BILLER—Male or Female—One who knows and likes figures. Interesting and diversified work Good permanent position with future security and opportunity to advance. 5 1/2 day wk. Alternate Saturdays. Paid vacation after 1 year. Chicago Pulley & Shafting Co., 23 N. Desplaines St. — FRA 7726.

GIRLS & WOMEN

WANTED AT ONCE

as **PACKERS**

\$24 for 40 Hours — Overtime
53 WEST JACKSON BLVD.
Room 334 Wabash 8370

BOYS & MEN

WANTED AT ONCE

as **PACKERS**

\$28 for 40 Hours — Overtime
53 WEST JACKSON BLVD.
Room 334 Wabash 8370

MEN & WOMEN

For Porter Work and

General Cleaning

42 HOURS WEEK — STEADY
(Employ merchandise discount immediately)
Apply Personnel Dept.

Montgomery Ward

(RETAIL STORE)
7205 Grand Avenue
ELMWOOD PARK, ILL.

"Electrical Help Wanted" SOLA ELECTRIC COMPANY

Permanent Future for the Following:
• IMPREGNATORS
• ASSEMBLERS
• COIL WINDERS
• STOCK ROOM
• RECEIVING & STOCK CHASERS
Apply
2525 North Clybourn Ave.

GIRLS & WOMEN

PUNCH PRESS

DRILL PRESS

ASSEMBLING

PACKING

PIECE WORK — 70c AN HOUR
GUARANTEED

ALLOY MFG. CO.

3207 S. SHIELDS AVE.

EXPERIENCED

ADDING MACHINE OPERATORS

PLEASANT SURROUNDINGS

Lawndale

National Bank

3343 W. 26TH STREET

GIRLS & WOMEN

NEEDED AT ONCE

Assemblers — Coil Winders

Excellent Working Conditions
GOOD WAGES — STEADY

Apply

Sola Electric Co.

2525 N. CLYBOURN AVENUE

"Light Assembly"

FULL OR PART TIME
PAID TIME LOSS INSURANCE

CLEAN, PLEASANT WORK
GOOD TRANSPORTATION

Call MR. FEIGEL

LAKEVIEW 6883

HAND FINISHERS — PINKERS
TOP WAGES — STEADY WORK
MOUNTAIN HOME SPORTS WEAR
223 W Jackson Blvd.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

KDOR SE RAZUME na fina povečevalna stekla, lahko popravlja n. pr. ure, ake se naučel takega poklica. A v tem slučaju je prišlo to znanje zelo prav Henryju Wandererju v New Yorku, ki se peča z diamanti. V takem poslu pa je treba povečevalna stekla zelo dobro poznati. In ko je padlo neko potniško letalo v Newfoundlandu na tla, je bila v njemu tudi žena tega trgovca z hiseri, na potu iz Evrope v Ameriko. Bila je ena izmed onih, ki so se oteli. Njihna slika je bila poslana po telefotu v New York, toda toliko popačena, da ni bila nikomur razumljiva, razen gornjega trgovca, ki je nanjo naperil svoj mikroskop ter ugotovil, "da, to je moja žena!"

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani.)

še nikoli storil kaj takega... — Bankir pa je šilil vanj dalje: "Zdi se mi, da si ti tisti, ki je napravil nekoč o naši banki žaljive opazke." Trgovec je tudi to zanikal. — In tako je šel ta dvogovor, dokler se ni bankir uveril, da ima pred sabo vestnega trgovca, ki mu bo poslušen. Nato ga je še vprašal: "Ali morda verjameš, da si (od bank) zaslužjen?" — "O, nikakor ne," je bil odgovor. Slično kot ta bankir počne sedaj naš state department z Byrnesom na čelu. In ne samo šele sedaj. To je že stara taktika vseh, ki posojujejo.

Plovba po Donavi je še nereseno vprašanje. A je enostavno, kar se Jugoslavije tiče, ako je vest belgrajske "Borbe" dne 25. okt. resnična. Piše namreč, da se Jugoslavija konference na Dunaju, ki jo zahtevajo Zed. države in Anglija ne bo udeležila. Zanj je ta problem rešen, pravi "Borba". Jugoslavija je zahtevala, da ji naj naša vlada vrne tistih par sto podonavskih ladij, ki jih ima sedaj zaplenjenih v Avstriji. Ob enem "Borba" dodaja, da je ameriška diplomacija posega bodisi glede Trsta in Primorja, ali pa glede plovbe po Donavi, proti najvišjemu interesom Jugoslavije. Stališče takozvanega vzhodnega bloka je, da je stvar kontrole in reguliranja plovbe po Donavi zadeva samo tistih dežel, skozi katere teče in prav gotovo je, da bodo v svojem skupnem interesu stvar pravilno in poženo rešile. A vzlic temu anglo-ameriška diplomacija vztraja, da mora in ona imeti besedo zraven. Ako bi to pravilo veljalo povsod po svetu — posebno v deželah pod njuno kontrolo, bi imela moralno pravico imeti besedo tudi na Donavi. Ker ameriški in angleški trgovski interesi na tej plovbni reki sploh ogozreni niso — namreč kar se enakopravnosti z drugimi deželami tiče, bo dobro, če se vsi skupno domeniyo rajše za vzajemnost pri podonavskem prometu. Donava naj služi predvsem ljudem, ki tam živijo, ne imperialističnim ambicijam tujih sil.

Winston Churchill je v parlamentu precej robantil zopet Attleeeja in Bevinja, a ob enem je njuno vnanjo politiko v odnosu s Rusijo jako pohvalil. Na kongresu angleških delavskih unij pa Bevin in Attlee nista bila toliko srečna, kajti njuna politika je dobila toliko odpora in predlog je tudi ni toliko glasov, da sta bida osupnjena... In pri tem je treba pomisliti, da je vsakemu Angležu v prvi vrsti za Anglijo in njen imperij, prav kakor sedanjih vlad. Ako številke oddanih glasov proti njima na delavskem kongresu kaj pomenijo, je pred vsem to, da nadaljujeta Churchillovo namesto delavsko politiko. In baš zato imata podporo konservativne stranke bolj kot pa delavskih unij.

Louis Budenz, ki se je v uredništvu komunističnega "Daily Workerja" spreobrnil v katoličana in dobil službo profesorja na katoliški univerzi, se je znoval lotil napadati svoje bivše tovariše, s katerimi je takrat udrihal po kapitalizmu in klerikalizmu. Njegove članke o "odkri-

tem" tajnem agentu kominterne priobčuje v posebnih člankih Hearstov list ter mnogo drugih. Da-li je dotičnik (piše se Gerhard Eisler), ki je bil v komunističnih aktivnostih v Nemčiji, potem pa se preselil sem, res glavni "ameriški komunistov", se ne zdi verjetno. Kajti ako taka kontrola še obstaja, je bolj v Moskvi, oziroma sedaj brzokone iz diplomatskih razlogov bolj v Parizu. Toda čemu se je Budenzu in njegovim sponzorjem zadelo, potrebno planiti baš sedaj, pred volitvami, proti temu Gerharđu Eislerju (rabil je tudi psevdonim Hans Berger)? Značilno je, da zadobiva boj v tej deželi proti "komunizmu" zelo fašistične oblike. Dasi se lahko precej krivde pripíše za to stanje tudi komunistom, je vendarle staro pravilo, da se bo reakcija proti tebi borila, če si ji ne varen. In tudi ako ji nisi toliko opasen, da jo bi mogel izpodbiti, te bo vseeno mikastila. Vsa zgodovina ameriškega delavskega gibanja to priča. In to skozi vsa leta, ko je Rusijo vladal še car in ni bilo tu nikakršnega komunističnega temveč le socialistično in unijsko gibanje.

V Angliji je v delavski stranki nekaj poslancev, ki so Bevinu vpraševali, čemu sta se z ameriškim državnim tajnikom toliko gnjavila radi Trsta, kakor da je to anglo-ameriška kolonija ne pa izhodišče centralne Evrope v pomorski promet? In je res čudno! Naši in angleški diplomati so zamudili na mirovni konferenci v Parizu cele tedne časa samo o prerekanju radi Trsta in jugoslovanskega Primorja, katerega so dali imperialisti istih dežel so prvi svetovni vojni Italiji v podkupnino. Izjema je bil le naš takratni predsednik Woodrow Wilson. Sedaj pa je glede jugoslovanskega Primorja vse tisto, kar je takrat Wilson najbolj zagovarjal, naš državni tajnik James Byrnes najgorečnejše pobljal. In seveda na Pariški konferenci tudi zmagal. In ob povratku v New York, pred pričetkom konference združenih narodov dne 23. oktobra v New Yorku podaril, da naša vlada v svoji odpornosti proti "vzhodnemu" bloku ne bo odnehala.

Vsi so za mir. Byrnes je zanj Molotov ga je poudarjal, Bevin ga je oznanjal v angleški poslanski zbornici za svoj evangelij — a ob enem imamo oboroževalno tekmo. Čemu jo je treba, če smo res vsi za mir? Ali pa smo morda zanj le na jeziku — zaradi lepšega, a naši tajni naklepi pa so militaristični in imperialistični, kot je že navada v uredbi, v kateri so besede o vzajemnosti le fraze, ki nimajo z dejanskim položajem nobene sorodnosti.

Rekord števila slušateljev illinoiske državne univerze

V illinoisko državno univerzo (University of Illinois) se je leto vpisalo 19.962 dijakov ali več kot še kdaj prej. Glavni del tega vseučilišča je v Urbani, s podružnimi fakultetami v Chicagu. Največji prirastek so dali veterani. Pri šolanju jim gmotno pomaga zvezna vlada.

Nišesar ni groznejšega kakor gledati ignoranco v akciji.—Goethe.

DRUZINA DESETIH, ki je bila vržena iz stanovanja v New Yorku, se je razpotožila na uličnem pločniku, dokler ji ni policija preskrbela začasnega bivališča.

NOVICE IZ BRIDGEPORTA

Pri nas kot drugod je mnogo novic, ki pa so običajne. Pred vsem naj poročam o Alojziju Illovar, ki je preminula dne 11. oktobra. Bolezen jo je doletela že okrog lanskega božiča. Bila je članica društva št. 333 SNPJ v Blainu, Ohio.

Obiskala sem jo večkrat v njeni bolnici in končno izgubila upanje, da bo še mogla okrevati.

Imela je veliko prijateljev, ki so jo spremljali na njeni poslednji poti. Sestro Illovar bomo pogrešali, ker pamagala je povsod, kjer se je šlo za društvene in dobrodnele stvari. To, da so jo ljudje radi imeli, je pričal tudi njen pogreb. Bilo je cvetja, krasen sprevid in vse drugo je bilo lepo izvršeno.

Tudi vililni boj nas zanima. V novembru se bo odločilo, kdo bo v kongresu v bodočem terminu smel odločiti kako si bomo urejali življenje v tej deželi in kakšna da bo naša vnanja politika.

Skraini čas je, da se bi vililci poučili, kakšne ljudi naj si izberejo, da bodo saj malo delali zanje, ne pa samo za velike glave. Naj si delavci kar predstavijo, kako bo, če se naše unije zopet začno krhati kakor so se v prejšnjih doбах. Namesto o kratkem delovnem tednu bi se morali truditi dolge ure in zaslužili bi komaj za sproti. Vse nekako tako se zdi, da bo tudi sedaj.

Kar spomnimo se, kako je bilo ob postanku krize leta 1929, ki je trajala mnogo let, in njenih posledice še sedaj ni konec, pa nam še drugo obetajo.

Pod Hooverjevo "prosperitetu" je bilo delo in draginja — sedaj je znova tako.

Dobiš delo, ako ga hočeš, a čim pride kriza ga ni, "če si prestar". Seveda, v vojnem času in v "prosperitetah" ga je za vse več kot dovolj. V "normalnih" razmerah pa postane vse drugače.

Vseh slabih dni se prav dobro spominjam. Moj mož ni mogel dobiti dela v premožnosti, niti ne moja dva sinova, ki sta bila že dovolj v letih za delo, pa za uposlitve ni bilo priložnosti in sta se morala brigati le za sport — za žogomet namreč in take reči, ki nič ne donajajo razen izdatke. Seveda, oba sta bila željna dobiti delo, ampak ako ga ni — ga ni...

Pod Hooverovo "prosperitetu" nam torej ne kaže iti. To naj imajo pred očmi posebno gospodinje, ki v krizah — pa naj bodo take ali drugačne — največ pretrpe.

Sedaj pa še nekaj o društvu št. 13 SNPJ. Napredujemo še prilično dobro. Aktivnosti je veliko pred nami in članstvo obeta, da se jim ne bomo ogibali.

Na starega leta večer bo imela federacija SNPJ veselico v društveni dvorani v Boydsvillu. Na nji bomo imeli govornika iz glavnega urada SNPJ in tudi vse ostali spored bo zanimiv. Torej pridite vsi.

V vojnih letih nismo mogli imeti takih priredb — saj ne, da bi se na njih zares zabavali. Bilo je na tisoče družin, ki so imele sinove in može v armadi in bili zanje v skrbeh. Večinoma so se vrnili, ne pa vsi. Ampak spomin nanje je ohranjen. In drugi pa skušamo priti v normalne razmere.—Mary Potnik.

Bevinova vnanja politika deležna mnogo kritike

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vati, da se bo kmalu kaj določnega storilo v ta namen. Poročajo, da se v Spaniji združuje konservativni krogi, ki bi prevzeli vladno pod firmo demokratiziranja Spanije, če bi Franco dal vjeti iz rok. Nekateri celo trdijo, da se Franco trudi za zblizanje s Sovjetsko unijo, ker si nadeja, da bi potem opozicija proti njemu polegla.

Angleži ostanejo v Grčiji

Zelo neprijetno je govoriti radikalnim delavskim agitatorjem v Angliji o Grčiji. Vedo, da se je Anglija že med vojno — v spozrazumu z Rooseveltom in Stalinom, odločila, da mora Grčija ostati tudi po vojni v angleški sferi. Oziroma je to zahtevala in ona dva sta pristala, potem, ko so bile dane koncesije tudi Stalinu. Ampak v Grčiji niso vzeli tega kar javdenam na znanje. Gibanje, ki je slično partizanizmu v Jugoslaviji, je razvilo tolikšno moč, da se je reakcija, ki je v Grčiji močna, bala in hotela tej skupini preprečiti, da bi prišla vlada v njene roke. Tudi vsi poskusi za ustanovitev koalicijske vlade so se izjalovili, ker so hoteli reakcionarji v nji odločujoč vpliv in ga s pomočjo Churchilllove oborožene intervencije tudi dobili. Angleške čete so še tam in kralj George II. je znova na tronu v Atenah.

Socializacija v Nemčiji

Zelo po volji pa je angleškemu delavstvu Bevinova izjava, da se bo v angleški zoni okupirane Nemčije izvršilo socializacija industrije in da bo Anglija svojo zono upravljala s stališča demokracije in socializma.

Tudi Habsburžanom ne gre dobro

Najvojvoda Joseph, bratranec pokojnega avstrijskega cesarja Franca Jožefa, ki je bil ogrski feldmaršal, je bil na madžarskem ljudskem sodišču obtožen vojnih zločinov. Na Ogrskem je bilo precej bogate habsburške zlahte, ki se je po vojni udinjala za fašizma, da je pomagala zadušiti ljudski in potem komunistični upor. Sedaj ji je odigralo. Tudi vse ambicije najvojvode Ottona so šle po vodi. Ne na Dunaju, ne v Budimpešti ne bo več prestola zanj.

Veliki misleci imajo namene, drugi le želje.—Washington Irving.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov v poštino vred.

Naročila sprejema: Knjigarna Proletarca 2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

KONFERENCA PROSVETNE MATICE V MILWAUKEEU

V Proletarec se je dogodila v poročilu o prihodnji konferenci Prosvetne matice za Wisconsin in Illinois pomota glede kraja zborovanja.

Vršila se bo v Milwaukeeju v nedeljo 24. novembra.

Tajnik Louis Zorko je pridruženim organizacijam poslal povabilo na izvolitev zastopnikov s točnimi podatki. Imena sporočite njemu in na svidenje v Milwaukeeju v nedeljo 24. novembra.

Višinski bil pri maši in povzročil senzacijo

Čikaški kardinal Stritsch je nedavno dejal, da je cerkev (pravoslavna) v Rusiji le sleparija, ker boljše izvem ne dopušta nikake svobodne cerkve.

Kardinal Spellman v New Yorku pa je v napadanju Sovjetske unije in njenega komunizma še veliko bolj zagrižen.

Pa se je v nedeljo 27. oktobra v New Yorku dogodilo, da sta se udeležila maše v newyorški katoliški katedrali dva najvišja sovjetska zastopnika, ki sta sedaj v tej deželi, namreč Andrei Višinski, podminister za vnanje zadeve v sovjetski vladi, in pa Nikolai V. Novikov, sovjetski ambasador pri ameriški vladi. Z njima so bili v eni prednjih klopi še trije drugi člani sovjetske delegacije.

Stolica katedrale Sv. Patrika je namreč udeležencem zborovanja združenih narodov sporočila, da bo imenovano nedeljo svečana maša s prošnjo na Stvarnika, da naj da delegatom potrebno rezsvetljenje, da bodo svoje delo uspešno vršili. Ob enem so bili udeleženci povabljeni, da naj se maše udeležijo.

Izmed enoinpetdesetih držav, ki so zastopane na konferenci, jih je 32 poslalo deputacije k maši. Ko so uzrli Višinskega in Novikova, so mnogi osupnili in stegavali vratove. Višinski in njegova družba so se pri maši obnašali kot sta videla druga. Vstajala sta in sedala, ne pa poklekala.

Po maši je visokim sovjetskim diplomatom segel v roke pomožni škof Francis J. McIntyre.

Noč in dan

Noč in dan nas spremlja misel vroča, da kjer vije se slovenska Soča, kjer ob naši Jadranski obali Trst slovenski v morju se zrcali, da Koroška naša željno čaka Tita — zmagovitega junaka. Niso naše sanje še resnica, dokler narod ne začuje klica: "Kvišku bratje, naših mej stražarji, dan svobode zasijal je v zlati zarzi, združite se s skupno in z edino lepo in svobodno domovino!" Čebelica.

Laglje si je lopovu napraviti bogastvo, kakor pa ga je zapraviti kot gentleman.—Colton.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

SLOVENE RECORDS

- 10-inch records 79c COD, plus postage
 - B-001 Ringispil, polka Vesela vdova, polka Zidana marena, polka Zeleni hribi, valček Toni Omerzo orchestra
 - C-411 Priljubljena polka Po polji sva se sprehajala, valček, Kusar's orchestra
 - C-1120 Beer Barrel polka Helena polka—Emilia p. Sula's Musette Orchestra
 - V-23025 Po jezeru bliz Triglavu Oh, oh ura že bje Jurin Benko vzeml Lenko Pobič sem star šele 18 let
 - V-23027 Pa kaj to more biti Mene pa glava boli Milinar, narodna pesem Vsi so prihajali Mirko Jelačin, tenor
 - 12-inch records \$1.25 COD, plus postage
 - V-73001 Zlata poroka, del I. Zlata poroka, del II.
 - V-73002 Kadar imajo vsi Jožeti god Botrinja, Christ party "Adria" in Hofer Trio
- Write for free catalogue of all new to PALANDECH'S 536 S. Clark St. Chicago 5, Ill.

V naši armadi veliko prostovoljcev

Od lanskega poletja pa do letošnje jeseni je vstopilo v ameriško armado 992.648 prostovoljcev, kar je mnogo več kot pa je armadno poveljstvo pričakovalo. Vzlic temu je za uvedbo obvezne vojaške službe (za "draft") tudi v mirnem času.

Mnogo železniških nesreč

Od 1. januarja 1944 pa do 1. julija 1946 je bilo v železniških kolizijah v tej deželi 602 potni-

kov in vlakospremnega osebja ubitih in 7.451 poškodovanih. Te vrste nesreče so se zelo pomnožile čim se je po železnih cah začel večati vojni promet in nadaljevale so se tudi po vojni.

Mnogo zveznih bondov prodanih tudi v mirnem času

Od začetka tega leta pa do oktobra je bilo prodanih za \$5.-878.784.000 zveznih hranilnih bondov. Pričakuje se, da jih bo do konca leta prodanih še za kakšno dobro milijardo dolarjev.

Catalog of English Books

Outstanding Books Well Worth Adding to Your Permanent Library.

Never forget that through reading well selected books you continue your education from where it ended with the last day of school.

Reading broadens your outlook upon life, and enlarges your scope of knowledge. Don't neglect this important part of your life.

American Outpost. By Upton Sinclair. A book of reminiscences, (cloth)	\$1.50	Mountain City. A novel by Upton Sinclair, (cloth)	1.50
American Communism. (James Oneal.) A history of the origin and development of the American Communist movement, (cloth)	1.25	My America, 1928-1938, By Louis Adamic (cloth)	3.75
America's Way Out, (Norman Thomas.) A program for Democracy. (Cloth)	2.00	My Native Land, By Louis Adamic, (cloth)	3.75
Anarchism and Socialism, (G. Plechanoff), (cloth)	.60	Native's Return, By Louis Adamic (cloth)	2.75
Ancient Society, (Lewis H. Morgan.) Researches in the lives of human progress from Savagery through Barbarism to Civilization, cloth	1.15	Nation of Nations. By Louis Adamic. (Cloth)	3.50
Brass Check, By Upton Sinclair. A study of American journalism, (cloth)	1.00	No Pasaran, A Story of the Battle of Madrid by Upton Sinclair	.25
Between Two Worlds, A New Novel by Upton Sinclair, 859 pages, (cloth)	2.50	Oil. A picture of the oil industry in Southern California and taking in the world-struggle. By Upton Sinclair, (cloth)	1.50
Cradle of Life. The story of one man's beginning. A Novel by Louis Adamic, (cloth)	2.50	Profits of Religion. A study of super naturalism as a source of income and a shield to privilege. By Upton Sinclair, (cloth)	1.50
Cry for Justice. An anthology of the literature of social protest. By Upton Sinclair (cloth)	1.50	Physician in the House, For Family and Individual Consultation. By J. H. Greer, M. D., (cloth)	1.50
"Debs, His Authorized Life and Letters," (David Karsner), (cloth)	.75	Republic of Plato, By Alexander Kerr, LITT. D., (cloth)	1.50
Debs and the War. His Canton Speech, his trial and imprisonment	.25	Roman Holiday, (Upton Sinclair.) America since the World War—the Roman republic; after the destruction of Carthage—how much alike were they? (cloth)	1.50
English - Slovene Reader, By Dr. F. J. Kern, (cloth)	2.00	Robert's Rules of Order, Revised, By Henry M. Robert, (cloth)	1.50
End of the World, (Dr. M. Wilhelm Boelsche), (cloth)	.60	Struggle Between Science and Superstition, (A.M. Lewis), (cloth)	.60
Evolution of Property from Savagery to Civilization, by Paul Lafargue, (cloth)	.60	Science and Revolution, (Ernest Untermann.) (cloth)	.60
Ethics and the Materialist Conception of History, By Karl Kautsky, (cloth)	.60	Social Evil, It's Cause, Effects, and Cure, by J. H. Greer, M. D., (paper)	.40
From Many Lands. By Louis Adamic. (Cloth)	3.50	The Social Revolution, (Karl Kautsky,) (cloth)	.60
Grandsons, The Story of a man's love for his country and his search for the American Ideal. A Novel by Louis Adamic, (cloth)	2.50	Two-Way Passage, By Louis Adamic, (cloth)	2.50
Goslings. A study of the American schools. By Upton Sinclair, (cloth)	1.50	They Call Me Carpenter, (Upton Sinclair.) A tale of the Second Coming, (paper)	.75
Hundred Per Cent. By Upton Sinclair. A story of a patriot, (cloth)	1.50	The Wet Parade, (Upton Sinclair.) A full-length novel dealing with liquor drinking and the liquor traffic in the United States during the past thirty years (cloth)	1.50
Jimmie Higgins. By Upton Sinclair. A novel of the World War 1914-18, (cloth)	1.50	Trinity of Plunder. A cheerful slam at rent, interest and profit. By August Cleassens	.25
Jungle, A novel of the Chicago Stockyard, by Upton Sinclair, (cloth)	1.50	Vital Problems in Social Evolution. By A. M. Lewis, (cloth)	.60
Karl Marx Biographical Memoirs by Wilhelm Liebknecht, (cloth)	.60	Walls and Bars, (Eugene V. Debs.) The story of Deb's life in prison, (cloth)	1.25
King Coal. A novel dealing with the strike of Colorado Coal Miners, 1913-14, By Upton Sinclair, (cloth)	1.50	What's Your Name? By Louis Adamic (cloth)	2.50
Laughing in the Jungle, By Louis Adamic, (cloth)	3.00	Witchcraft Trial in Moscow, Friedrich Adler	.10
Law of Biogenesis. By J. Howard Moore, (cloth)	.60	Workers in American History, By James Oneal	.25
Life and Death, A Study in Biology, By Dr. E. Teichmann, (cloth)	.60	World's End. A novel by Upton Sinclair, (cloth)	2.50
Mammonart. An essay in economic interpretation. By Upton Sinclair, (cloth)	2.00	Yerney's Justice (Ivan Canakar.) Translated by Louis Adamic. A faithful, stirring piece of realistic fiction by the man who is considered the greatest writer Jugoslavia has produced, (cloth)	.50

ORDER FROM PROLETAREC 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Dve veliki medikaliji...

ZA VSAK DAN IN ZA VSAKO STAROST TRINERJEVO GRENKO VINO, ameriško vodilno lahno odvajalno sredstvo, ojačujoče za želodec, z vitaminom B-1, deležno kolajne na sedmih mednarodnih razstavah, ima vrednega sovrstnika v TRINERJEVEM LINIMENTU. Ta liniment je zanesljivo zdravilo proti krčem in lajša bolečine ter neugodje v členih in odpravlja občutke napetosti ter utrujenosti. Napredaj v vseh lekarnah ali pa pri

JOSEPH TRINER CORP.

Slovansko podjetje JOSEPH TRINER, Predsednik 4053 West Fillmore St.— Chicago 24, Ill.

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE STA ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

For a Democratic Germany

Foreign Minister Bevin has given a most effective answer—insofar as words can give it—to the cartel plans of British and Dutch industrialists. He has announced that Britain's government intends to foster public ownership and control of the basic industries in the British zone of Germany. This stand—adopted by the Labor government following rising criticism from its own followers for falling in line with Washington's conservative approach to German problems—will help the Social Democrats of Germany. It is in accord with the social-economic trends of most of Europe.

In this case, socialization is proposed by a British government which is itself professedly socialist. But given the peculiar problem of all the Allies in preventing a revival of power for German militarism, acceptance of the program now proposed does not require advocacy of the same principles for other countries, such as America. It would appear to be, in fact, the only dependable means of preventing German heavy industry from returning to or remaining in the hands of the industrial barons who, with the Junkers, have formed the permanent backbone of German warlordism. The United States should recognize that fact and act accordingly in Germany.

But Mr. Bevin's announcement of intent does not assure that it will be put into effect in the British zone. It will be opposed by the kind of British conservatism represented by the Federation of British Industries. With various Dutch industrialists the federation is seeking to revive great international cartels, and private German industrial partners in them, for the purpose of allotting markets, limiting production and holding prices up. Moreover—and probably more to the point—although Secretary Byrnes is reported to have told Mr. Bevin that America would not object to a "moderate degree" of public ownership of German industry, the British do not know how much American conservative opposition they will face. Such opposition can be powerful; for, although most of the heavy industry of Western Germany is in the British zone, American capital is needed for industrial development there.

Finally, the extent of the determination of Messrs. Atlee and Bevin to fight for their program remains to be demonstrated. Mr. Bevin recently very properly posed the plan as a barrier against cartels and trusts; certainly these are incompatible with the principles for which the Labor government stands. Yet evidence is still lacking that the present leaders of that government adequately grasp the incompatibility of cartels with an economics of plenty.

Means, other than public ownership by the German people, whereby Mr. Bevin would propose to prevent German industrial rearmament, remain to be developed and thoroughly debated. But the lead for public ownership in key industries is a signal move for German democracy against the totalitarianism of desperation, either right or left. It should have America's active support.—The Chicago Sun.

On The Old Trails

The American Legion's convention at San Francisco has shown that it takes a good deal more than a World War to change the Legion. Full of nostalgia and grain neutral spirits, most of the legionnaires gambled and staggered through San Francisco, shooting off water pistols or whistling hoarsely at girls; meanwhile the loudly reactionary and quietly efficient group that has always controlled Legion policy kept on controlling it, in spite of the fact that, by now, two-thirds of the legionnaires are veterans of World War II. Generals, admirals, and J. Edgar Hoover made the usual "Arm! Arm! The Reds Are Coming!" speeches, but General Omar Bradley, head of the Veterans Administration, surprised his audience by delivering an attack on retiring Commander John Stelle. Stelle had declared that Bradley's endorsement of the \$200-a-month ceiling on pay to men receiving on-the-job training was a "betrayal" of the veteran, and that the rights of veterans were everywhere being imperilled by the arbitrary and excessive "economy" of the government. Bradley defended government policy, accused Stelle of consistent exaggeration and misrepresentation in the interests of a special group, and reminded him that the veteran is a citizen first and a veteran second. Stelle's reply, though more palatable to the convention than Bradley's speech, won little applause outside of San Francisco; the American Veterans' Committee immediately came out in support of Bradley. There isn't much doubt that the Legion, in both practice and theory, is just what it used to be, and leftist's boring from within seem unlikely to get much more for their pains than blisters and frustration.—The Nation.

That Vicious Circle at Work

The National Industrial Conference Board recently issued a statement that rising wages without increased labor productivity are forcing unit costs of labor higher.

What a remarkable revelation! What bothers labor is that the NICB didn't say that labor still isn't getting enough to live on, that labor has never received increases in any way comparable with living cost increases, and that wages have gone up approximately 11 to 14 per cent an hour while food costs have mounted in many instances as much as one hundred per cent.

Wonder when federal agencies will come out of their stupor and find some means of holding the line on living costs. They've succeeded in keeping wages down, but unless the avalanche of increasing living costs is halted, labor will refuse to work for pittance and 50-cents dollars.

Democracy is supposed to work both ways—for the rich as well as for the wage earner, but the last year and a half hasn't shown this to be the case.—The Progressive Miner.

OUR COUNTRY SURRENDERED TO PROFITERS AND RACKETEERS

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

IT APPEARS THAT the people who control these United States of America are determined to try it again. That is the broadest possible conclusion that can be drawn from the presidential surrender of meat controls.

The advocates of so-called "free" enterprise—which is not free at all, but which makes millions of people subject to the dictates of a small number of owners—have won a victory which places this nation on the same road that already has led to two world wars and that has a long history of recurrent boom and bust.

If like causes produce like results, and if America now goes forward under an economy of private enterprise for owners' profits, then there is every reason to fear that one of the results will be another world war. For, make no mistake about it, the world policy of any nation will have to fit with the kind of economics it practices at home.

Then it must be that the nation will have to make its choice—not as to whether controls shall be imposed, but whether material things shall be controlled in the interest of the people or people controlled in the interest of the owning class.

The decision that will be made at that time is all the more likely to be against social control of the economic machine because the half-way controls, which always have been shaped to fit the pattern of private ownership and private profit, have done much to discredit the general idea of control itself.

I am told that it is hard for Americans to comprehend the enormity of these crimes. For us who lived through them it is hard to forget.

Sime Balen.

A laugh is worth a hundred groans in any market.—Charles Lamb.

THE MARCH OF LABOR

Stepinatz Trial

On October 9th, 1946 the New York Times published a letter written by Mr. Stephen Lackovic, who exalted Archbishop Stepinatz as being instrumental in helping hundreds of Jewish refugees escape from Croatia to Italy. Mr. Lackovic failed to mention Stepinatz's ignorance of Ustashi Massacres.

Dr. Sime Balen, an eyewitness of the 1941 to 1945 events in Yugoslavia and now Counselor of the Embassy of the Federal People's Republic of Yugoslavia in Washington in a letter to the editor of the New York Times, published October 15, 1946, endeavored to refresh Mr. Lackovic's memory on Stepinatz's activities during those years.

Dr. Balen writes: To the Editor of The New York Times:

Like Stephen Lackovic, former secretary of Archbishop Stepinatz, whose letter was published in The Times of Oct. 9, I, too, am a Croat and a Catholic and was an eyewitness to the tragic events in Croatia from 1941 to 1945.

We can all rejoice if Archbishop Stepinatz was in any way instrumental in helping "hundreds" of Jewish refugees escape from Croatia to Italy. Yet, Mr. Lackovic fails to mention that the Ustashi terrorists of the Pavelich regime, with which Archbishop Stepinatz was so closely allied under Hitler's protection, murdered during those years approximately 50,000 Croatian and Bosnian Jews, or over two-thirds of Yugoslavia's pre-war Jewish population of 70,000.

Mr. Lackovic's letter also fails, significantly, to speak of the major sections of the charges against Archbishop Stepinatz—the massacre by the Ustashi of over 500,000 Serbs. There were 2,000,000 Serbs in Croatia when Hitler set up the Pavelich puppet regime there in April, 1941, and the policy then officially proclaimed was that a third of these were to be forcibly converted from the Orthodox to the Catholic faith, a third were to be driven back to Serbia and a third were to be killed. Among the first murdered were hundreds of Orthodox priests.

Dr. Stepinatz, a member of Pavelich's Parliament (Sabor), apostolic vicar in Pavelich's army and a member of the committee for the conversion of Serbs to Catholicism, made no effort to save these priests and did not even intervene on behalf of his colleague, Dr. Dositej, the metropolitan of Zagreb, who was barbarously tortured before being put to death. It is not difficult to draw conclusions from Mr. Lackovic's omissions.

It should not go unnoticed that the Ustashi also killed approximately 31,000 Catholic Croats in Zagreb alone.

I am told that it is hard for Americans to comprehend the enormity of these crimes. For us who lived through them it is hard to forget.

Sime Balen.

A laugh is worth a hundred groans in any market.—Charles Lamb.

91,634,472 VOTERS IN U. S. IS NEW PEAK, CENSUS SAYS

An all-time record number of potential voters—91,634,472—will be eligible to cast their ballots in the November elections, a survey by the Census Bureau revealed.

At the same time the bureau made known that the women who reached the age of 21 as of July 1 outnumbered the men by 1,171,948. Two years ago the excess of women was placed at 730,810, and in 1940 it was as low as 73,693, J. C. Capt, Census Bureau director, said.

"Women seem destined to be increasingly influential in elections," the bureau commented in discussing the recent survey reports.

Estimates of the number of persons 21 years and more on July 1, for three different years, as released by the Census Bureau, were as follows: 1940: men, 42,108,176; women, 42,181,869; 1944: men, 44,236,924; women, 44,967,734; 1946: men, 45,231,262; women 46,403,210.

AMERICAN WAGES

The labor statistics division of the U. S. Department of Labor recently stated wage increases between V-J day and May of this year amounted to only from 11 to 14 cents an hour.

This increase would have been a welcome one except for the fact that the increase represents approximately 10 to 11 per cent increases, while living costs have mounted from 33 to 62 per cent in the same period.

Hamburgers, once a dime, now are twenty cents; a nickel glass of milk is a dime today. Pie, once a fifth cut for a dime, is now fifteen cents for an eight cut.

Other prices are along the same line. How the working man is expected to get along at this rate, no one knows—or apparently cares.

NOW

By ADELAIDE ANNE PROCTER

RISE! For the day is passing, And you lie dreaming on; The others have buckled their armour,

And forth to the fight are gone: A place in the ranks awaits you, Each man has some parts to play; The Past and the Future are nothing.

In the face of the stern Today, Rise from your dreams of the Future—

Of gaining some hard-fought field; Of storming some airy fortress, Or bidding some giant yield;

Your Future has deeds of glory, Of honor (God grant it may!) But your arm will never be stronger,

Or the need so great as Today, Rise! For te day is passing; The sound that you scarcely hear Is the enemy marching to battle—

Arise! For the foe is here! Stay not to sharpen your weapons, Or the hour will strike at last, When from dreams of a coming battle,

You may wake to find it past!

IN THE WIND

From THE NATION

WE THE PEOPLE: In answering a recent poll by the University of Denver's National Opinion Research Center, only 21 per cent of the persons questioned said they had ever heard of the Bill of Rights.

OF THE UNITED STATES: Jeff Davis, king of the Hobos of America, Inc., has announced, in Chicago, that hobos are staying off the roads "as part of their patriotic activities in aiding reconversion."

IN ORDER TO FORM A MORE PERFECT UNION: Gerald L. K. Smith says in The Cross and the Flag: "Wheeler made a mistake... He thought it was good politics to deny or mildly repudiate those of us who have been his friends and admirers through the years... The repudiation of old friends who may have been smeared is bad politics... Young, new, and fighting Nationalists realize that there is only one way to be a Nationalist, and that's all-out for your friends and supporters all the time."

ESTABLISH JUSTICE: Joe Louis Barrow has been ruled not acceptable as a candidate for inclusion in "Who's Who." James Joseph Tunney has been listed in that reference book since 1938.

INSURE DOMESTIC TRANQUILITY: The July issue of Writer's Digest carried an article advising authors on how to write for religious publications. Among other helpful hints, it advises authors specifically to avoid using:

- evolution (as a word and as an idea)
- social gospel (the idea and the word connected with it)
- brotherhood of man (word and idea)
- racial equality (word and idea)
- tolerance (word and idea)

PROVIDE FOR THE COMMON DEFENSE: Two "colonels" in New Bern, North Carolina, have organized the Confederate Air Force.

PROMOTE THE GENERAL WELFARE: A discharged American veteran living in Mexico City has applied to the Veterans' Administration for aid under the G.I. Bill of Rights to finance him in studying bullfighting.

AND SECURE THE BLESSINGS OF LIBERTY: An Associated Press dispatch reports that a churchman just returned from Europe told a recent W.C.T.U. convention that "America is on a 'lost weekend binge' which is imperiling its relations with Russia." He added that "a drunken America can't compete with a sober Russia."

A COLUMNIST in the St. Paul Pioneer Press writes about a busload of state conservation commissioners and fisheries men being taken on a three-day tour of Minnesota's north country. "They were impressed," he declared. "As one, R. P. Hunter of Connecticut, put it: 'All men are created equal—if they come to Minnesota.'" The remark was prompted by the sight of a flock of mallards and teal in a small pond two miles from the city limits.

THE TIME CAPSULE: Last week some nameless but immortal Manhattan moppet descended from the world of his elders into an East Side subway station and, eschewing the conventional pornography, chalked on the wall in foothigh letters: "MISERY!"

... THERE IS NO PEACE

Taylorville (Illinois) PMWA (Progressive Miners of America) members in charge of the recent memorial services there attempted to arrange for use of the circuit court room for the services in event of bad weather at the cemetery.

They were politely but firmly informed that for services in honor of the dead of World War II, the court room was available.

But for services to honor the memories of those who fell in the war for union freedom—nothing doing!

And this is 1946!—The Progressive Miner.

FULLY POSTED

"Hadn't you better go and tell your master?" said the British motorist to the farmer's boy, who stood looking at the load of hay upset in the lane by a collision.

"He knows," replied the boy. "Knows? How can he know?" "Cos he's under the hay!"

When one associates with vice, it is but one step from companionship to slavery.

THIS CAPITALIST TALKED TO MUCH

"Financial World," a big business publication, has sent us a reprint of an article written by its vice-president, Henry L. Vonderlieth, which was published in its October 9 issue.

What Mr. Vonderlieth says is that workers are all wrong in believing that stockholders are robbing workers. And then he quotes figures which, with the aid of a little arithmetic, show exactly why it is that the capitalist private-profit system results in insecurity and depression as well as class strife.

Mr. Vonderlieth points out that the "average stockholder" receives only \$191 in dividends. But when farther down in his story he says that actually corporations are owned by about 15 million investors he enables us to figure out that close to \$3,000,000,000 of the wealth that people create by working is handed to somebody who does nothing more useful than owning.

There is an element of injustice in that division which should arouse the ire of Americans whose chief interest is the interest of a wage-earner and not that of a dividend-taker. Why should so much money be handed out as payment for owning?

But more important is the question—which Vonderlieth failed either to ask or answer—of how that THREE THOUSAND MILLION DOLLARS is divided. Our guess is that the lion's share goes to very few people. And newspaper reports of high executive salaries compel the conclusion that the few people who get the big dividends are the same people who get the six-figure salaries which are taken before dividends are declared and which serve as a device for robbing the small stockholder as well as the worker.

The flow of all those billions into a few hands explains why it is that, even in normal times, workers are not able to buy the fruits of their labors. The high salary dollars and the big dividend dollars are not spending dollars, but investing dollars. It is inevitable that they should cause a surplus to accumulate that results in unemployment on the home front and drives the nation to imperialism and war on the international front.

Frankly, we don't believe workers should be too greatly interested in knowing exactly how much is taken from them by owners. We think the whole rotten racket of production for the profit of owners should be outlawed. There is only one good reason why any individual should produce anything. That reason is to own and use the fruits of his own labor.

Of course, as Mr. Vonderlieth suggests, without profits private-profit business could not exist. But, being Socialists, we don't want it to exist. We want to replace it with an arrangement under which all the people will own the jobs of the nation and also own the \$3 billions annually that is admittedly given to non-workers. Even the small stockholder, who risks his all and gets so little out of the capitalist racket, ought to see the advantage in what Socialism offers.—Reading Labor Advocate.

"Freedom of Speech" for the Employer

Many crimes are committed in the name of "freedom of speech." For example, the National Association of Manufacturers, and other anti-union groups, are constantly insisting that an employer should be permitted to tell his employees just what he thinks of unions.

Of course, it all depends on when the employer makes his speech. If his employees are considering the advisability of forming a union, it would obviously be unfair for the employer to interfere, for that would be "coercion" in a very real sense.

It would be quite a different matter for the employer to do his talking when the question of forming a union was not before the workers.

The foes of labor say that "no injustice can be done" by an employer presenting his views to his workers at any time. However, any man who has ever worked for another man knows that "a word from the boss" can be almost as effective as a crack from a club.

In fact, more so, because, under certain conditions, if a worker disregards the boss' advice he may lose his job. Loss of his job, when employment is scarce, may mean the breadline for his family and himself.—Labor.

WHY WE'VE BEEN SILENT

Perhaps you expected us to have something to say about the trial and execution of Nazi leaders. Well, there's at least two reasons why we haven't:

1. We have no defense to offer for the wanton Nazis' murder of innocent people.
2. We haven't forgotten who it was that wiped out thousands of civilians by dropping atom bombs on two Japanese cities.

Nope, we're neither proud, exultant, resentful nor satisfied. Our disapproval of slaughter is much stronger than our dislike for executions. So, being just common-run Americans, we feel better when we keep quiet about such things.

Is our face red? Let's change the subject. — Reading Labor Advocate.

How to be a Capitalist

"CAPITAL" — what most people can't get."

This definition of capital, which was given by Edgar F. Kaiser, son of the shipbuilder and auto manufacturer, Henry J. Kaiser, before the House merchant marine committee recently, is a pretty good one.

At least it is closer to the truth today than the old myths about capital. "Every man is a capitalist under the American way," the big boys have always chanted. Their pretty make-believe has been that if you're a carpenter who owns a hammer you're the same kind of capitalist as the guys who own Republic Steel; and that if you're a school teacher with a share in General Motors you're sitting around the mahogany table with the board of directors saying how the melon should be cut.

The idea was that if you didn't have capital it was just because you were too shiftless to drop the necessary nickels into your piggy bank.

Now along comes Mr Kaiser and impolitely mentions the fact, in effect, that you have to have more than a hammer to start a heavy industry. You need big hunks of capital, and capital is what most people don't have. This is the grim side of the capitalistic picture. Fewer and fewer people are getting to control more and more of the national wealth.

But it aint necessarily so.

There is truth in what Kaiser says. There is also truth in the "every man a potential capitalist" view.

There is yet another truth. That is that capital is created by the people who use the products—only they don't keep it. The people are constantly creating capital and giving it away.

Capital results from the fact that people are constantly paying more for things than it costs to make them.

That's where the co-ops come in. Co-ops are a method — the only method we see in these days of monopoly capital—by which you really can start with a piggy bank and end up with a heavy industry.

The co-ops, the consumers who create the capital by their buying, get it back through their patronage returns, and keep it by investing it again in co-ops shares.

It's not as fast as government contracts, Mr. Kaiser, but it works. —Co-op News.

AWAKENS!

Only recently has Bermuda, a peaceful island in the Atlantic, advanced from the horse- and buggy days. Before the war automobiles were not allowed there.

Further evidence of an awakening from a Rip Van Winkle sleep was the introduction in the assembly of a bill to legalize unions. Unionism in this British colony hitherto has been unknown.—Labor.